

*Tècnic de Serveis Socials i Directora
de Centre de Serveis Socials. Zona 4*

J.M. El tema d'absentisme es treballa a tot el districte però només en ee centre de serveis de la zona 4 es treballa un projecte. La relació entre els serveis socials i les escoles pel tema d'absentisme es treballa de forma individual a tot el districte, però es fa sempre de forma individualitzada menys en el centre de SS de la zona 4, on ha agafat una certa envergadura, de fer un projecte que va més enllà del que es fa en altres centres, de coordinació entre els professionals dels serveis socials i les escoles, per parlar d'un cas concret sigui d'absentisme o d'algun altre tema (beca de menjador, beca de llibres, etc.). El que han fet en el centre de la zona 4 és intentar fer un projecte en el que s'impliqui el conjunt de la institució escolar, fins i tot tenen més pretensions... En els altres centres el treball de l'absentisme també es fa, però és fa d'una manera molt limitada, és fruit d'una coordinació i punt. Una coordinació en la qual pot venir l'educador, parla amb el tutor a o amb la direcció, intercanvien informació i poden establir un pla de treball si és que es creu oportú però es queda aquí. No s'entra en cap tema, potser que el centre es planteji les seves estratègies, normalment no, però s'ho pot plantejar per un cas especial, mai com a plantejament general. En canvi allí la voluntat suposo que hi és.

(Dct) L'any passat va venir una persona nova de compensatòria amb l'encàrrec de treballar el tema de l'absentisme escolar, Va contactar amb serveis socials per abordar aquest tema. Llavors va ser quan es va pensar d'estructurar les reunions de Comissió Social del CEIP 20, comissió en la qual participava l'EAP, el professional de compensatòria i l'escola i a partir d'aquí la professora de compensatòria va pensar de fer-ho més extensiu a les altres escoles. La presència d'aquesta persona va ser l'element de dinamització. Des de serveis socials ja feia temps que es veia que quan es tenia un problema d'absentisme, o problemes de conducta o així, doncs l'escola trucava, serveis socials trucava, es coordinaven...Fins el moment sempre s'havien fet les coordinacions puntuals i l'intercanvi d'informació. En canvi s'havia vist la necessitat de buscar un espai comú, perquè el tema de l'absentisme és un problema que ens afecta a tots, és multi factorial i llavors no és fàcil. Nosaltres anàvem més cap a la prevenció de l'absentisme. De fet el projecte es diu Projecte de prevenció de l'absentisme. Llavors va confluïr, d'una banda, la persona de compensatòria que tenia l'encàrrec, tenia ganes de fer, nosaltres que també estàvem ficats en el tema... llavors des de serveis socials es va crear una comissió interna per muntar aquest projecte, on estava la psicòloga, els educadors i els assistents socials. Vàrem començar aquestes trobades a l'escola 20. També el SES 22 i fins i tot alguna privada com la escola parroquial, la escola 21 també ha vingut a alguna d'aquestes reunions, i s'ha fet més "macro". També es va implicar la inspectora d'ensenyament, compensatòria, l'EAP, les escoles públiques i privades i inclús va venir la responsable del pla d'atenció a la infància de l'IMEB, per ubicar la problemàtica a nivell de ciutat. També estava implicada la (nom propi) com a tècnica d'educació. O sigui que eren reunions molt macro. A partir d'aquí es decideix fer una subcomissió de treball, i la veritat és que a costat molt treballar amb les escoles. L'escola 20, la directora, si que s'ha implicat molt, tenen tot un circuit i protocol de recollida d'informació, ho han treballat molt bé, però el que és el SES 22, pues no. En aquesta escola costa molt de treballar en aquesta línia més comunitària. Treballen més la problemàtica cas per cas, i no tant la problemàtica en termes d'elaborar tipologies, de cara a pensar projectes i tal...això costa moltíssim. A partir d'aquí vàrem anar una mica trampejant el tema. En aquesta subcomissió es va acordar fer una graella (nom del nen o nena, motius i nombre o tipus d'absència).

Aquesta subcomissió es va quedar aquí, perquè les escoles, fora del Ceip 20, costava molt. Veiem que era més una necessitat i ganes de serveis socials més que no pas un interès de les escoles. Sobre tot el SES 22 anava molt pels casos, molt en concret, no?. Llavors costava molt de fer el pas cap a un plantejament més global. Llavors ens vàrem encallar, com si diguéssim. Estaven pendent d'aquests quadres...

D'entre les escoles, el CEIP 21 no tenen un circuit tant establert com al Ceip 20, però hi ha bona coordinació amb serveis socials, l'educadora va sovint per allà i a una bona relació. En el cas del SES 22... home, sempre ha estat una escola residual, per dir-ho, el professorat està de pas i en el moment que pot demana el trasllat i marxa, jo penso que això fa que costi molt...

(TSS) Es el pes de les variables internes. Si és un centre on la gent està de pas...

(Dct) Al SES 22 no es fan coordinacions continuades, quan hi ha problemes et truquen, ens fan una carta i bueno... costa molt. Igual que al Ceip 20 mantenim la comissió social cada dos mesos, la comissió macro no funciona i en les altres realitats escolars tampoc hi ha comissions., Al Ceip 21 tampoc, perquè la qüestió de l'absentisme tampoc no te la rellevància que en el Ceip 20 En la ultima reunió varen explicar que no tenien situacions d'absentisme, tenien altres tipus de problemes, però absentisme no.

De fet les escoles truquen a SS quan tenen el problema al davant que si "piojos", que si higiene, per això costa molt, més aviat pensàvem en definir un projecte des de la prevenció.

Des de la prevenció varen sortir algunes idees, per exemple, es pensava que una vegada tinguéssim les tipologies es podrien pensar estratègies particulars, per exemple, hi ha "chavals" que..., la majoria, són gitanos, no? que tenen el tema d'absentisme que..., al millor el problema és que els pares igual són persones amb problemes de salut mental o amb problemes de salut física que pel que sigui no es lleven a l'hora, i per això arriben tard els nens a l'escola, no? Doncs havíem pensat en el tipus "jovedespertador" que funciona a Sant Cosme o a La Mina, és a dir, una persona que anés despertant al nen i el portés a l'escola, la idea era anar pensant per tipologies, però clar, no hem arribat. Vàrem connectar amb l'experiència de San Cosme, La Mina també la coneixíem, i teníem informació de com abordar la problemàtica, però ens hem quedat aquí, si és veritat que hi ha coses que es saben, per exemple que la població gitana el tema de la venda ambulat provoca que els nens vagin a col·laborar, També se sap que eles nenes quan tenen la regla doncs deixen l'escola, aquests comportaments són una qüestió cultural, també, no?

Pel que fa al circuit d'intervenció en el cas del Ceip 20, com existeix la comissió social la intervenció és més fàcil, com si diguéssim, perquè treballem de forma recurrent els casos que ja tenim i els nous que puguin aparèixer. Inclús hi ha un protocol de derivació, però de moment el protocol no s'utilitza. De fet els casos que arriben des de l'escola ja són coneguts per serveis socials. La majoria de les famílies passen per l'escola i per serveis socials, no són casos nous, són casos sobre els quals ja s'està intervenint, i després el que són les altres escoles, ens truquen i llavors el que fem es passar el cas pel servei de primera acollida, que tenim en el centre de SS i tots els casos que arriben nous també passen per l'Assistent Social de primeres visites, que és com si fos el metge de capçalera i llavors a partir d'aquí l'assistent social es posa en

contacte amb l'escola. El que passa és que la veritat és que entren molt pocs casos, a nivell de dades ens hem donat compte que tampoc ens arriben molts casos de la prima... tant de la pública com de la privada, i arriben altres problemes, no només el tema d'absentisme, sobre tot el tema de comportaments, de chavals que estan a l'escola i... de vegades ens truquen per dir-nos que hi ha un chaval expulsado o pendent d'expulsió... la majoria ja són coneguts i llavors clar...o s'està fent un pla d'intervenció, tot i que costa una mica regular-ho o en aquest tipus de casos...per això parlem més de prevenció, i llavors doncs s'intenta segons el cas fer alguna entrevista conjunta de l'educador amb l'escola...en algun cas puntual...Per exemple en l'últim cas que va entrar doncs es va fer això, el que passa és que era de la parroquial, de l'escola privada del barri, però bueno es va proposar això, una entrevista a l'escola, amb l'educador i un responsable de l'escola...Ara bé, casos nous d'intervenció en alguna de les tres escoles que estem parlant (SES 22, Ceip 20 o Ceip 21, ben pocs, eh? Els casos que tenim ara són els crònics i dels quals ja fem el seguiment des de fa temps.

La detecció de casos es fa normalment des de l'escola, bàsicament. El que passa és que a la secundària pues si que l'educador pot detectar algun cas i portar-lo cap a l'escola però normalment és l'escola.

La Guardia Urbana no fa res en aquest districte, simplement si veu algun nano pel carrer l'agafa i el porta cap a l'escola.

Quines diferències destacaríeu entre l'absentisme a primària i a secundària?

En el cas de secundària hi ha un problema de motivació, com si diguéssim, els chavals es queixen, es queixen, es queixen molt, en el cas del SES 22, com si diguéssim, no? A part hi ha molta por, els pares quan acaben la primària i saben que han d'anar cap al SES 22 els hi genera moltes pors i moltes angoixes, sobre tot la població...bueno, tota la població però la gitana en concret...a unes famílies en la comissió social del Ceip 20 va sortit... una família que semblava que... això, doncs que en el SES 22... a més és una família molt protectora, és veritat, però bueno, que la gent, tan païos com gitanos...a secundària tenen bastant de respecte, que se'ls hi va a descontrolar, que aniran amb mala gent, o que agafaran vicis que no tenen ara... I tot això és una de les coses que surten contínuament, suposo que clar... tenen l'horari més obert, amb el tema dels crèdits...les entrades, les sortides, i això fa que hi hagi una mica més de descontrol, jo penso, que no és com la primària en que està més controlat. Nosaltres els xavals que tenim a serveis socials són xavals que...costa molt a vegades d'enganxar i que l'educador de carrer parla amb ell i tal, però també l'escola ha de fer un esforç no? Haurien de fer crèdits variables que tinguin més a veure amb la tipologia de xavals i amb la tipologia de barri en que està l'escola. A l'IES tenen crèdits de tecnologia, d'ordinadors i tal, que molt bé però a lo millor...es un barri que necessitaria més crèdits de mecànica, de motos i de cotxes i no se que, coses més pràctics i, en canvi, al SES 22 tenen més una oferta, jo penso, que està fora de la realitat del barri, sí, perquè la gent amb més recursos com la pública està desprestigiada doncs se'n van a la privada. Aquesta gent se'n va a la parroquial que tenen primària i secundària, no? I llavors els que mínimament poden, tan gitanos com païos, se'n van cap a la privada.

El trànsit de primària a secundària i les possibles fugues?

Doncs es monten reunions per informar als pares, aquest any al Ceip 20 passen 10 nanos a secundària i tan sols de deu han vingut quatre pares i llavors fan diguéssim l'acompanyament a secundària, queden amb els xavals perquè vegin les instal·lacions, les aules, l'escola, el professorat i llavors si que es veu que l'estan treballen força el tema del traspàs, no? Però bueno, és veritat que els pares s'impliquen poc. Els directores respectives per la seva part controlen que no hi hagi pèrdues de nanos en el trànsit. Es veu que està bastant lligat. No s'ha donat cap cas de pèrdua, i si n'hi ha hagut és més aviat d'algun que ha preferit marxar-se a la privada, però bueno, la majoria passen directament al IES 22, perquè sinó haguessin passat abans a la privada.

I en el cas de les nenes gitanes?

Hi ha algun cas d'una nena que l'ha deixat no? L'escolaritat, el que passa és que no era a la pública sinó a la privada, perquè els pares varen decidir que no calia seguir a l'escola, el que si hi haurà segurament són moltes absències.

Des de serveis socials és difícil lluitar contra aquesta desescolarització perquè es donar-te amb una realitat cultural. És donar-te contra una cultura i llavors...és complicat, no? Perquè moltes d'aquestes famílies tenen PIRMI i penses, bueno, a lo millor per aquí...com en altres èpoques, amb altres equips, s'ha pressionat més sobre el tema, pues...tens un PIRMI si cobres de l'administració i hi ha un pla de treball i aquest pla doncs suposa la escolaritat i la obligatorietat, no? Però a vegades...no sempre el tema de la obligació no passa tant per aquí, perquè també és el tema de la motivació de l'escola per captar al xaval, no? No se, són les dues bandes. De vegades això en alguna comissió social o hem comentat, no? De xavals que són absentistes i que no tenen un reforç positiu de l'escola. Això va sortit ren una comissió i van ser interessants els comentaris que l'EAP va fer, no? I és veritat que a vegades "en vez de animarlo pues el chaval dice: para que voy si me van a dar la bronca, no?" Llavors, jo penso que això s'ha de cuidar molt, no? des de l'escola...Jo crec que a secundària el que es fa quan hi ha xavals que no apareixen a l'hora determinada és trucar si tenen telèfon i si no cartes certificades a les cases i, bueno, hi ha un control a aquest nivell per que vinguin, no? Però clar si quan venen no treballen com si diguéssim lo que és la motivació del xaval doncs, clar, tornen una altra vegada a faltar.

Us consta que hi hagi nanos desescolaritzats abans dels 16 anys?

Nosaltres els que tenim estan a l'escola, el que passa és que al millor no van el que s'hauria de fer... el que fa l'educador és buscar un recurs alternatiu, tipus escola-taller perquè el xaval a l'escola...al SES 22...els nanos que tenim no hi ha manera de...al final clar...intentem que vagi a l'escola però una ja veus que no doncs dius, bueno, s'ha de buscar algun recurs alternatiu

(TSS) Això és important. Quan tu comentaves del guió d'entrevista el que demanàriem als estaments públics, llavors una qüestió que nosaltres ..., el que fan els educadors de carrer és buscar recursos alternatius a la pròpia escola. Això que en principi sembla una cosa que dius: Potser no tindria que ser, l'escola hauria de ser prou acollidora. La realitat és que ens veiem obligats a buscar recursos alternatius perquè no hi ha manera. Evidentment no en el cas d'allò: Es que "no puede ir" perquè te que cuidar als germans, sinó sobretot

en casos molt problemàtics, i llavors el que es busca és recursos alternatius.

Quin tipus de recursos?

TSS. Escoles especials, que acullen nens amb problemes conductuals, aules taller també quan ja són una mica més grandets, ja no parlem de primària sinó a secundària, i escoles...algunes escoles especials que hi ha por ahí. Però clar serien els casos més complexes, això si que és cert. No te que veure amb la prevenció de l'absentisme sinó quan estàs treballant en un cas greu. Però en aquest cas si que és important que hi hagi recursos per acollir aquest tipus de nens, perquè si ja trobes que a l'escola no hi ha manera, el que fan alguns pares és canviar d'escola però al final...Es que necessiten un context molt més contenidor. Sobre tot jo diria més contenidor, amen que el projecte de l'escola pugui recollir un treball molt més individualitzat, etc. etc. No? Però sobre tot contenidor perquè és que si no....

Perquè...el recurs que va aprovar el departament de Unitats d'escolarització externes a secundària...? Perquè vosaltres quins recursos teniu: en el territori, fora del territori...?

JM Fora, fora, en el territori no hi ha res.

I a aquests nanos no els hi costa de desplaçar-se i sortit del barri?

J.M. Si, aquest és un altre problema. Lola: Si s'ha de procurar que vagui J.M. Problemes de transport i de tot, Lola: El que passa és que si que es veritat que ...recordo un cas del SES 22 que...de problemes conductuals...i llavors l'escola, clar, bueno, era un xaval que tenia que anar a una escola especial i llavors l'EAP va fer l'estudi i va fer traspàs a una escola d'educació especial i... des d'allà després es va veure que va ser un error. Una errada total perquè allà es veu que era el més llest. I es que no era aquest el problema, era un problema de comportament. Llavors el xaval a tornat a una escola normal, i llavors, és clar, això per al xaval ha estat un procés molt desastrós. Perquè clar, se'n va d'una escola normal a una especial, a la especial fa un curs i no acaba ni el curs una altra vegada l'escola normal, i clar... llavors va haver el reconeixement per part de l'EAP que no va ser el recurs més adient per aquests xaval. El que passa és que clar, mantenir a un chaval així que els desborda, pues, clar, a una escola d'educació especial.

(TSS) En tot cas del que ha dit la Lola solo diria tres coses:
1) A dit que la comissió general en aquest moment està encallada i... un dels motius per lo qual s'ha encallat és perquè han canviat la persona de compensatòria que, d'alguna manera, va impulsar la implicació de l'escola en aquest projecte. Això és un factor clau a l'hora d'entendre perquè es va fer aquest projecte, que és un projecte marc, i perquè ara està com està.

Lola: S'ha produït un buit de lideratge, buit que va intentar omplir la (nom propi), la directora del Ceip 20, però clar, ella també està desbordada.

(TSS) Nosaltres, a nivell d'estratègies de prevenció malgrat que nosaltres no volem portar el lideratge d'un projecte d'aquest tipus, entre otras coses perquè nosaltres hem de fer un treball de complementació institucional entre nosaltres i ells no. Però clar, algú ha d'agafar la batuta, quan hi ha un grup sempre hi ha alguna

persona que lidera más, i fins ara era ella i aquest buit ens ha deixat en un lloc una mica...el que nosaltres no volem ser el que nosaltres no volem agafar la batuta, no? No tenim aquest, no volem, pensem que ha de ser algú que pertanyi al sector més educatiu, no? Però clar, malgrat això nosaltres el problema que tenim és que nosaltres tenim una responsabilitat en la part que ens toca, que no és, evident, fer l'escola més acollidora, però bueno, d'alguna manera dius, bueno algo has de fer perquè tu el problema també el tens, també l'has de treballar si tens el nen al carrer. Llavors, ella ha comentat el tema d'algunes estratègies pensades, com el tema de...una vegada concretats els problemes instrumentals, diguem que poden tenir...si és que els nanos no s'aixequen, si és que han d'anar a treballar...doncs, poden sortir recursos o un projecte concret, no? Anar a despertar-los al matí...més enllà de la individualitat, fer projectes...de mútua ajuda o el que sigui. Després també treballar el tema que, nosaltres entenem que un dels factors més importants és el de la valoració, ja a en molts casos es detecta un cert rebuig a l'escola, per part del nen eh? Ja no parlo de la interacció del nen amb l'escola, simplement que el nen, fruit d'aquesta interacció, té una percepció de desmotivació, desinterès, etc., etc. Això és un treball a dos, l'escola ha de ser acollidora però també ha de fer l'esforç de motivar-los, llavors nosaltres en aquest sentit si que hem fet varies coses...hi ha un projecte que treballa tot el que és la relació entre...o sigui, de fet el que pretén és la comunicació, la relació entre el que és la educació formal i la educació informal, és a dir, tu parlaves del pas a la secundària i ella comentava "la por" a la secundària, en aquest projecte es pretén posar en contacte a diferents agents de la comunitat a nivell educatiu, formals i informals, i ho porta un educador i una animadora, clar, el projecte es diu Tantaché i la idea bàsica és posar en contacte aquests sectors, és a dir, els nostres educadors i l'animadora comunitària a, conjuntament amb el SES 22 i l'escola Parroquial de secundària, més tots els dispositius que hi ha d'educació informal, el casal de joves, esplais...llavors, d'alguna manera es preveu posar en contacte totes aquestes professionals, i activitats en funció de l'interès: Pues ara...un taller de bicis ...D'alguna manera la idea teòrica és de posar en contacte els diferents dispositius educatius. Davant la por aquest projecte facilita precisament la trobada i elencontre, no? Digamos entre lo informal que és més proper, sobre tot a aquest nois...de fet nosaltres veiem aquest projecte des de 'l' punt de vista de la prevenció. En aquest sentit, els nois que són absentistes es troben molt còmodes al carrer però no a l'escola. Aquí el que s'implica és el professor d'educació física de l'IES 22, No es pas la directora, sinó el professor d'educació física, perquè la majoria de les activitats són lúdiques, clar. En aquest sentit si que és un projecte amb una vessant preventiva i afavoreix la relació amb diferents dispositius i per tant la relació amb El SES 22. De fet es te en ment la possibilitat d'oferir un crèdit variable d'activitats com aquestes (un taller de bicis, per exemple) si bé el projecte és molt nou, no te un any encara, tot i que estar molt consolidat. El projecte a més te una altra vessant que és la d'enganxar a nanos que estan al carrer i la possibilitat d'implicar-los en aquestes activitats. En aquest sentit l'educador fa més que observació, fa intervenció de medi obert i llavors s'estan implicant nens de carrer en aquestes activitats, per exemple en el taller d'escalada, etc.

Nosaltres utilitzem el projecte per altres finalitats com és el d'afavorir el treball de l'educador amb els xavals, el fer lligams, etc. Te aquesta vessant que crec és interessant i lliga amb el tema de prevenció perquè el que fa és, a part de millorar i valorar un recurs públic com és SES 22, d'alguna manera es beneficia de fer activitats

més motivants i permet no perdre el contacte d'aquests nens, sobre tot amb els nens amb els que nosaltres treballem que estan més, més, que són amb els que nosaltres treballem que són més difícils. També hi ha una altra cosa, també. Quan parlàvem del tema de les famílies gitanes, que un dels problemes que tenen és l'absentisme de los nens i nenes gitanes per motius diferents, però en el cas dels nens, a més d'altres temes, el que hi ha és una escassa motivació per la secundària, nosaltres el que estem fent és un projecte, un programa d'intervenció, promoció i mediació en relació amb les famílies gitanes i la comunitat païa, perquè també hi ha un problema de racisme però lo important és deixant de banda el tema de conflicte, a nivell escolar el que volem fer aquí és treballar tot el que és...la relació entre famílies gitanes i el marc escolar. Ho volem fer de la següent manera: 1 En primer lloc el "Com". Les persones que estaran implicades han de definir el com, no? però d'entrada els objectius són clars, treballar de les famílies gitanes cap a l'escola, Llavors portarem gent especialista que ja l'ha treballat, que són gitanos, que ja han fet un cert desenvolupament social i ells mateixos ja es mostren...o sigui molts d'ells ja són un model de referència pels altres. O sigui que tot el tema de models de referència ho porten ells mateixos. Després també volem fer, si les escoles estan interessades en treballar la diferència cultural doncs treballar incorporant valors i les pautes gitanes dintre dels seus programes educatius, doncs els hi facilitarem tot l'assessorament i tot el que calgui, a nivell formatiu, a nivell de suport, el que calgui. No només a nivell pedagògic sinó també treballant el tema de conflictes a nivell de l'escola i a nivell de l'aula i treballant la mediació inter-cultural. Amb l'equip docent seria una pedagoga o una persona... es a dir, el que treballa amb l'equip pedagògic ha de ser una persona experta en el tema.

La figura del mediador seria una persona que resolt els conflictes de convivència. Un dels motius de conflicte és també el tema de l'absentisme, perquè estan al carrer, fan nosa i a partir d'aquí hi ha conflictes en la comunitat. Una formula de treballar els conflictes a la comunitat és que els nens estiguin on han d'estar, és a dir, a l'escola. Si fan nosa a l'escola ja serà un altre problema (rialla), però...llavors, a part dels mecanismes disciplinaris que pugui haver-hi l'important és treballar el perquè no van els nens a l'escola, el que cal és una motivació. Aleshores, mediació intercultural en el sentit de dir quines són les coses que els gitanos valoren a l'escola, perquè l'escola pugui readaptar les seves estratègies d'acord amb els valors gitanos, j parlo de teoria, a nivell teòric és clàssic el fet que les matemàtiques...doncs si es dediquen a la venda ambulat...seria qüestió d'adaptar les matemàtiques a la seva realitat, clar. En canvi si tu agafes els llibres de Santillana, o no se, clar els exemples no van per aquesta línia, no? Perquè clar 4ls nois saben que la seva vida...o sigui les seves expectatives són les mateixes que les dels seus pares, la venda ambulat...en el millor dels casos, bueno, doncs, el mediador per un costat treballa amb la seva família la qüestió de les expectatives, primer sent un model de referència, dient: jo lo he conseguit, jo conec gent que ho ha aconseguit i després ja s'ho muntarà `per ensenyar o com sigui per valorar el fet que els nens vaguin a l'escola, però després també ha de valorar i donar les eines i els elements perquè l'escola s'adapti i, amb això també voldrien que a més es treballés, amb ajut d'algun especialista, els temes disciplinaris i de règim interior, perquè en aquest sentit també hi ha molts conflictes. Pensa que en El Ceip 21 fa molt poc un pare va apallissar a dos mestres. Clar són situacions molt conflictives. I en aquest cas l'escola va reaccionar molt bé, però clar si això passa en una altra escola no se que hagués pogut passar i en el IES ja ni me lo imagino. Clar, llavors, també ajudar i entendre

que vol dir un càstig i que vol dir una falta, que per a la família gitana és un altre món, una altra cosmovisió, perquè "ellos viven al margen" de això, por lo menos, la mayoría. Llavors aquest apropament és necessari. Aquest és un projecte que s'està iniciant. Es un projecte ambiciós que es preveu durarà u any. Però bueno, d'alguna manera i a nivell d'estratègies de prevenció nosaltres proposem i fem, però clar, ens trobem que...des de l'escola potser, potser la marxa d'aquesta noia que era el motor ens ha deixat una mica "huerfanos", no? Huerfanos en el sentit que aquesta proposta que t'acabo d'explicar va sorgir perquè hi havia tot això, llavors ara que la posem en marxa, perquè això costa molts diners, però ara no se como lo recibiran perquè clar això era una cosa que s'havia pensat a principi de tot i ara ens trobem que no se si será bocado de gusto, sobre tot pienso en...En el Ceip 20 no, perquè hi ha gent molt interessada, però en el SES 22 que pensem que és una escola que està, però que en el tema aquest és una escola que no s'acaba de trobar...no se si les interessarà o tindrem que recórrer el projecte, no se, ja ho veurem.

(TSS) Només caldria comentar, per acabar, és la existència del grup de dones, compost per mares amb fills amb edat escolar, no? i llavors doncs dir que hem agafat també dins del grup mares amb fills amb perfil d'absentisme escolar. Dons dir, que en la primera fase es treballava més la part de l'auto-imatge interna i externa de la dona i en aquesta segona part s'està treballant el que és comunicació i relació amb els fills, que està més relacionat amb el tema que estem parlant, no? i de moment tenim 10 dones apuntades en aquest curs. Això es treballa amb l'assistenta social i una psicòloga. Quedem per un altre dia (TSS) Per acabar jo diria que hi ha com tres nivells. Hi ha un primer nivell individual (de resolució i assistència a problemes individuals). Després hi ha un treball grupal, però en grup petit, i en tercer lloc i com a més novedós per a mi i més innovador és al nivell comunitari on l'objectiu és posar en lloc las piezas comunitàries que juguen en un barri (El projecte Tantacheig) on s'intenta jugar amb els agents de tot el territori. El que passa és que no totes les escoles estan "al mismo nivel" en el mateix moment i el que nosaltres trobem a faltar és una persona que lideri, perquè clar pels directors aquest és un problema, un entre mil i clar, nosaltres el que trobem a faltar és aquesta persona, perquè si nosaltres portem més marxa a vegades descompensem.

Molt be, moltes gràcies.

*Directora de Centre de Serveis
Socials. Zona 5*

Aquí a la zona 5 tenim 5 escoles públiques de primària, 2 instituts, 2 escoles privades religioses y 1 concertada (de primària, secundària i FPO que és (Els aps). Nosaltres com a equip de SS tenim com una de les prioritats el tema de l'absentisme.

"Suport escolar" vol dir el tema de l'absentisme com qualsevol tipus de demanda que fa l'escola (nens amb problemes de tipus conductuals, famílies amb problemes, etc.). A vegades, sembla que quan estem parlant de l'absentisme, estem parlant de tot. El nº de casos que estem treballant des de l'escola agrupa a nens absentistes i a un nº de nens que no s'han arribat a matricular. La nostra peculiaritat com a barri és el nº de no matriculats que són més amb la ESO (abans passava amb la FP)-. En aquest barri, la població que ens arriba a Serveis Socials (SS) és un 34% (la majoria famílies gitanes). Això té incidència en el treball que nosaltres fem tant amb l'escola com amb el traspàs de l'ESO, perquè a la cultura gitana el tema de la valoració del fet escolar és diferent i el que ens passa és que ens estem plantejant fer un projecte de preparació per al traspàs a l'ESO, perquè sobretot les nenes se'ns perden pel camí (encara que les coneixem i que tenim contacte amb elles, és difícil fer entendre tant a elles com als seus pares que és necessària la matriculació. Tenim un nº petit però significatiu pel que és la realitat: les nenes amb 12 anys no continuen l'escolaritat, si es que fins als 12 anys l'han tinguda regular, perquè a partir dels 10 anys comença a ser irregular. Què passa amb el tema de la llei gitana? Hi ha una diferència molt gran en la valoració de l'escola. I això es transmet: a les mares els hi costa aixecar-se per portar als nens a l'escola. SS (Serveis Socials) coneix a algunes famílies des de fa 15 anys amb un nivell d'assistència molt baix i difícilment aconseguixes que el nen arribi a l'ESO. En una altra capa de població paia molt gran, ens trobem problemes d'absentisme com a tot arreu i problemes de tipus conductual i de comportament dins l'escola. Després amb l'ESO es perden més casos que abans. Abans el tema quedava descartat a segons quin tipus de població. Aquest barri està dividit: té una capa de població molt normalitzada que a les 8 del matí agafen el metro per anar a la universitat o per anar a l'escola del Clot, al Ceip 25 o a l'Eixample. I marxen del barri. Els nens venen aquí, a l'escola del barri... és a dir, és barri dormitori de gent normalitzada. Després està la capa de població de SS. Jo, com a SS, el tant per cent de gent que tinc és petit. Fa mesos que arriba a un 20% de la població, que són les famílies que venen de La Mina, d'altres zones de Barcelona conflictives i que viuen a les cases que estan en pitjors parts. Però dins de la població del barri, no arriben al 20%. Aquest 20% és una població específica: característiques marginals, famílies problemàtiques, molta dependència dels SS, són expedients que mai els acabes de treballar perquè el fet de que sigui un barri dormitori fa que hi hagi famílies que no les acabes de conèixer mai si no es que venen per qüestió de un tràmit, una pensió, etc. La gent té un pis aquí, però fa vida fora del barri. Això condiciona molt el tipus d'alumnat que hi ha dins les escoles. No és el tema de la privada, però sí el de la pública. És el cas del Ceip 23 (població de La Mina), del Ceip 24 ... Aquest barri s'està convertint en: "Pública igual a escola de gitanos". I dins de la pública no és el mateix anar al Roví o al Ceip 25 que al Ceip 23. I cada vegada hi ha més gent que demana plaça per a la concertada o per a la privada. S'està tornant difícil per a l'escola pública. Llavors aquí nosaltres també tenim un paper: cada 15 dies enviem a l'escola una Comissió Social a on enviem a l'educador i on es parla de casos particulars (problemàtics), però aquesta comissió té també la finalitat de treballar de manera preventiva. Això amb el Ceip 23 s'ha pogut fer

molt bé, perquè la seva direcció es molt potent i perquè és l'escola amb la que més treballem, encara que no amb la que més casos tenim. L'equip de SS portem treballant aquí des de fa molts anys, però la majoria de nosaltres estem des de fa dos o tres. La més antiga de l'equip porta quatre anys. Per tant t'estic parlant d'una experiència de dos anys que és quan vam començar el gruix fort de l'equip i som molt poquetes. La nostra intenció a les comissions no és parlar només de les llistes d'assistència, sinó una mica més enllà dels números d'absentisme i enfrontar-nos amb la realitat de una capa de població problemàtica a l'escola per: baixos nivells d'aprenentatge, greus problemes a nivell conductual, greus problemes socials i econòmics. Hi ha famílies que no poden pagar-se el menjador i no saben o no poden accedir a recursos mínims normalitzats com les beques nosaltres, des de SS els orientem -. Altres famílies no tenen voluntat de portar els nens a l'escola i d'altres has de perseguir-les perquè matriculin al nen (feina que moltes vegades fa l'assistent o l'educador). Són famílies marginals, desestructurades. Per tant, estem parlant de realitats de dins de l'escoles que no podem valorar com a casos d'absentisme, però que a SS i a les escoles ens porta un munt de treball. És a dir, no tenim un percentatge alt d'absentisme, però sí de problemàtica social i escolar. A l'escola privada va gent obrera que sempre ha viscut aquí i que s'estima més fer l'esforç per tal de què els seus nens vagin a una escola "millor".

Des que quan fa que funciona la Comissió Escolar o Social?

Tres o quatre anys. Però l'hem anat variant de contingut. Està formada per l'EAP, el cap d'estudis, direcció, l'educador i jo. L'estem replantejant, per fer intervenir més als assistents de cara l'any que ve. Però tenim un problema de personal gravíssim: no podem tirar endavant tantes coses. El tipus de població és infantil, la qual cosa implica molt treball escolar (les famílies gitanes tenen 4 o 5 nens). Però les Comissions socials es van veure com un espai estable de relacions SSescola en un primer moment; fa dos anys, més bé es va dissenyar un protocol de derivació dels casos per una via o per una altra i llavors aleshores es posa en marxa el treball comú.

El protocol el fan servir les escoles?

Sí. El vam dissenyar nosaltres conjuntament amb SS de L.M. Hi ha dos barris: nosaltres i Ver, que fem servir protocol; i Cl i P N, que no l'utilitza. Cada escola és un món diferent. Aquí tenim 5 escoles i són diferents: tenim casos al Ceip 24 (païos i ara comencen a arribar nens gitanos) i el Ceip 23 (gent de L M; abans no era així). Entre L M i nosaltres només hi ha un carrer estret: no hi ha diferenciació geogràfica, física, clara; per tant la població ve d'un lloc i d'un altre. Els nens de la zona 5 han tirat més cap el Ceip 25 i el Rov, i després d'allà van anar cap a la privada. Tenim dos IES (el 27 i 28) amb els que fem CS (Comissió Social). Als IES encara és més difícil que a la primària no quedar-te només amb el tema de la casuística. Quan un professor no sap que fer amb un noi, va a SS y SS "soluciona" el problema a partir de la tipologia de nens i de famílies que té, però el nivell d'èxit és molt petit. Paral·lelament al treball de casuística i presència a les escoles, hem fet un projecte de treball amb les associacions de pares i mares (AMPAS) de tot el barri (projecte de 2 anys, de suport, de parlar d'inquietuds). Aquest any, l'educadora ha posat en marxa un projecte amb 6 nenes gitanes amb dificultats d'assistència a l'escola (absentistes cròniques o no matriculades, de 12 a 16 anys), perquè els seus pares no les autoritzaven i vam haver de muntar la idea com un espai de cuina a on s'ha pogut treballar en moltes coses. Hem aconseguit que, encara que

amb una assistència irregular, no deixessin de venir. La idea d'aquest projecte de cara a l'any que ve no és tant reforçar la idea de que tornin a l'escola, sinó la importància de la cultura per ...comprar, agafar el metro, etc. El nostre objectiu era una incorporació a la formació laboral, però el nivell era molt baix. Havia dies que venien només tres o quatre. Però cap d'elles ha aixecat el vol. De cara al curs que ve, continuaran aquestes 6 i pensem incorporar altres 6. Ja n'hi ha 4 de matriculades i 2 que no es van matricular. De les 4, hi ha alguna que ha aparegut més per l'institut que la resta. La motivació porta a la motivació per tot en general. Però encara no es pot parlar de resultats.

Valoració de les CS durant aquests dos anys?

Tenim la idea de treballar més els temes preventius. El que passa és que els casos se'ns mengen i és veritat que a secundària hi ha problemes, però a primària cada dia n'hi han més. No tants conflictes dins les aules, però sí de tipus econòmic y social. També hi ha una sèrie de recursos i habilitats que abans no hi eren: casals, activitats d'estiu, etc. Coneixem molt més la realitat dels nens, de les seves famílies (això és una població petita). Però l'educadora porta 75 famílies. Aquí, a l'equip de SS que treballa perquè hi ha una demanda -, hi ha 3 assistents socials i cada assistent social porta un promig de 60 a 75 casos dels quals ell/ella és responsable. Dels 60-75 casos, n'hi han 20 de tercera edat; els altres són unitats familiars. Han de fer tramitacions de beques, estar pendents de l'escola, estar pendents dels llibres, de que el nen vagi al casal, de que tingui colònies... Després tenim dos assistents socials que fan la primera acollida quan alguna persona fa una demanda. I després, per al tractament, tenim les 3 assistents socials, 1 educadora per a tot al barri (la que va a les CS, etc.). Les 3 assistents poden demanar participació a l'educadora, però els assistents li estalvien a l'educador feina que no sigui estrictament d'intervenció (tramitació, etc.). Després tenim metges psicòlegs que porten casos d'intervenció amb nens i adolescents que són conflictius (y més aquí, on no poden tenir sortida a altres espais de Barcelona). SS té molta feina amb nens i adolescents, però el número de casos d'absentisme és petitó. Tenim dades d'això, però això va variant molt, perquè fins a finals d'octubre s'estan matriculant. Si agafes les dades de març, tens uns números iy si agafes el mes de juny, en tens uns altres. Des d'octubre, es poden anar matriculant (hi ha nanos que els ha matriculat l'educadora). Després de Nadal, la cosa comença a caure en picat. Al mes de març i a finals de curs, baixa: fa bon temps, van a la platja, augmenta la gent al carrer... Hi han molts factors. És la realitat de l'escola. Cal preguntar-se si l'escola és prou atractiva per als adolescents d'aquest barri? Què continguts se'ls hi dóna i com? Estan els continguts adaptats a la seva realitat? Possiblement, l'ensenyament hauria d'estar orientat cap a capacitar sobre el que els interessa als nois, cap el que faran. S'ha de saber motivar als nois/noies des d'allò que els interessa. Es tracta de veure fins a quin punt la programació de l'educació dels instituts es pot acostar a les seves realitats. Després tenim pendent el tema de no tenir cap unitat d'escolarització externa. L'estem demanant, estem en negociacions. Les unitats d'escolarització externa que tenim son velles i estan lluny d'aquí. No matriculats al mes de març, en teníem 12-14, majoritàriament nenes (i tres nens). És diferent l'absentisme dels nois i de les noies, eh? els nens estan pel carrer; les nenes estan tancades a casa (els seus pares les matriculen perquè nosaltres no els molestem).

Dels casos de no matriculats... la majoria són adolescents entre 12 i 16 anys?

Sí.

Quins tipus d'absentisme?

és absentisme crònic i intermitent. El intermitent, que es el més elevat, el tenim a primària (sobretot) i a secundària: les mares es dormen o es porten el nen a vendre. En el Ceip 23 ho estàvem treballant a nivell de facilitar la manera de que els pares portin els nens a l'escola. Per a la feina dels pares, a vegades és un problema tenir el nen a l'escola. En l'absentisme crònic, estan implicats nens amb un grau alt de conflictivitat dintre de l'escola i l'escola tampoc fa res per retenir-los. Aquest és el problema més als instituts. Hi ha una percepció social de conflictes tremends, però no són casos tant catastròfics. Jo faig l'anàlisi de que ara els mestres dels instituts tenen un altre tipus de població, els adolescents són més jovenets i no fem res... nosaltres ni Ensenyament. Perquè...Com s'ha aplicat l'ESO? Els nens deixen de cop de moure's en un ambient protegit. De quins elements ha dotat la Reforma als mestres, les institucions, a la població per poder-la entendre? Els mestres tracten ara amb jovenets i no és lo mateix el nen que ve d'una zona més amunt que el que ve d'una altra més propera. La conflictivitat entra als IES, perquè també hi ha conflictivitat al carrer (drogues). La conflictivitat no és escolar, és social. Però jo no seria tant alarmista. Els directors del IES parlen d'un nivell de conflictivitat a les portes dels instituts (aquí, a P N, el Cl), però és relatiu. El problema és que aquest barri és molt petit i tot està molt concentrat. Ara es parlen més d'aquests problemes. L'ESO ha posat un debat damunt de la taula que no s'ha de dramatitzar, perquè el nostre cas no és el cas de Gran Bretanya. Però hauríem de tenir una unitat d'escolarització externa, professors preparats per venir a segons quines aules, educació especial (Zona 2, Zona 1 i Zona 5), recursos, més professorat, unes UAC's que funcionin no una per a tots els nens i que conceptualment que SS i Ensenyament es posin d'acord en què és un cas conflictiu, un problema d'aprenentatge o un problema social. Per aquí entrem en el tema de la prevenció. Ha anat molt bé el fet del protocol perquè ha permès que l'educador en una reunió posi noms a les coses i així es pugui analitzar amb calma. S'ha de separar el suport escolar de l'absentisme; i dins de l'absentisme no funcionen a tots els casos els mateixos recursos (menjador, etc.). S'ha de separar les qüestions psicològiques, de les socials, de les econòmiques. Han augmentat les malalties mentals (problemes conductuals) tant en els pares com en els adolescents, possiblement per les condicions de vida, la falta de recursos (en aquest barri tenim les unitats de psiquiatria y psiquiatria infantil a 2 o 3 parades de metro). Nosaltres som el referent de tot per a la gent d'aquí, perquè aquest barri es troba a la perifèria. Això et carrega de molta feina. Tenim la peculiaritat de que tots els recursos queden lluny.

Estan les vostres funcions clarament definides?

L'Ajuntament ens ha donat l'encàrrec de vetllar per l'escolarització, per això hem muntat la CS: per posar-nos d'acord a nivell de districte, de com ho fem, de tenir un projecte únic i, com a projecte, dedicar-nos a l'atenció a l'escola (casos que ja coneixem i els que se'ns demana des de l'escola). A la Comissió hi ha la TSS, la TED, els educadors i jo com representant dels directors de centre. Es una C. De treball intern per clarificar criteris. SS intervenim fins aquí en l'absentisme i la conflictivitat social. Després està la resposta

d'Inspecció (el control). SS a primària treballa com a ajuda. Només tenim certs nivells de control fins a un punt que els casos passen a mans d'Inspecció. L'encàrrec està clar i el tema es com fer línies comunes per fer-ho. Hi ha línies comunes a nivell de ciutat, però molt per sobre i cada àrea, barri, escola és una realitat diferent.

Nosaltres hem de conèixer a aquest nens, treballar amb les escoles, però si un nen té o no té plaça és cosa d'Inspecció. Anem temptejant. Cadascú funciona diferent. Ara estem estudiant com s'ha fet per barris i per poder estratificar, anar acordant coses a nivell de districte.

Aquesta Comissió quan fa que funciona? Com la valores?

No arriba a un any. La valoro molt positivament, perquè el que fem és analitzar i intentar arribar a acords. Estem treballant com relacionar-nos amb Inspecció (decidir interlocutors) i la relació amb l'EAP ha canviat, hem posat interlocutors amb els instituts, etc. Es tracta de clarificar el circuit a nivell de districte (treball amb les AMPAS, relació amb l'EAIÀ, l'EAP, les escoles, les professors), per poder sortir de la casuística. Dintre d'un any avaluarem com l'ha anat a cadascú dintre de les seves respectives prioritats, amb el mateix protocol, mateixa CS i mateixa relació amb Inspecció per a tots. Tenim el protocol de la Zona 5; però el protocol del districte no es fa encara.

Punts febles i punts forts del funcionament fins ara?

Indefinició a nivell legal per evitar l'absentisme i per l'escolaritat. Hi ha un vuit legal important: quan ja s'ha fet tot el que es pot, què s'ha de fer? què passa? El document de l'absentisme de la Generalitat diu que són els EAIÀs qui ha d'assumir el tema en forma de denúncia (font real?). En un EAIÀ, has d'agafar un cas perquè un nen sigui absentista. Hi ha un vuit legal. Els febles són manca de recursos, el plantejament de la Reforma, perquè s'ha de millorar els punts febles en la relació SS.SS. i Ensenyament: hem d'anar tots a una. Els punts forts es que ho estem intentant a nivell de districte (no amb educadors d'un lloc concret), amb els professors d'instituts, amb els regidors que s'han reunit amb la Delegada Territorial; estem intentant tenir una UAC... Es a dir, els punts forts són les ganes que tenim de ferho, veure que hi ha coses que les acabem de fer, també és un punt fort és que hem aconseguit una relació estable amb les escoles.

De què depèn que determinada acció es posi en marxa, es comenci a articular?

Són les ganes de portar-la endavant. Jo personalment he tingut molta confiança en que les persones amb les què treballo estan compromeses amb el que jo faig. La TSS i la TED s'han unit per aquesta raó. Elles saben que es fan esforços de treball amb les escoles. Es tracta de tenir voluntat de seure i veure què passa als instituts, quants casos reals hi ha, què vol dir conflictivitat. Es qüestió de posar-se i treballar en serio. És un tema molt difícil perquè canvien les nostres plantilles de personal, canvien les plantilles dels instituts i quan ja sembla que arribem a acords, tot canvia. Hi ha famílies que les coneixem des de fa 15 anys: s'han observat canvis, però no són famílies independents i no van a l'escola per el seu propi peu.

El tema concret de l'absentisme... En quines mesures puntuals podem pensar?

Jo crec en la prevenció. El projecte d'absentisme del 1984 a la zona 1 implicava treball en el aspecte repressiócontrol, però jo no hi crec gens. Cada autoritat té el seu paper i l'hem de fer servir, però el tema passa per la prevenció i el treball a llarg termini. Però quan es parla de control es que en termes d'eficàcia no és tot lo positiu que hauria de ser... Si s'aconsegueix que un nen vagi a l'escola i aprengui sí és positiu. Un nen pot anar a l'escola perquè un guàrdia no el persegueixi pel carrer. Però hi ha molts nens pel carrer que els guardes no els porten a l'escola; els és igual perquè les seves prioritats són unes altres. Jo crec que aquí la llei ens posa en fals. Jo crec que s'ha de treballar amb P3, amb primer i amb segon i prevenir, treballar amb els pares, treballar en grups i fer veure la importància de l'escola i també treballar amb l'escola perquè l'escola estigui elevada a les necessitats del barri i que sigui una institució propera a la gent, i que els gitanos i païos no entenguin que a l'escola "la señorita te persigue". I les escoles han d'ensenyar amb els referents dels nens que tenen a aquell barri. Jo crec que hem de treballar en la prevenció amb activitats gratificants per als nanos, fer-lo conjuntament amb l'escola i SS.SS., a partir dels valors del treball de lleure, fer entendre el pes de la cultura... Perquè el fracàs escolar ja hi es, l'absentisme ja hi es, per tant s'ha de treballar en la prevenció.

I els projectes de relació entre lleure i escola dins del marc escolar?

Jo crec que això és positiu. De fet, a la Zona 1 hi ha experiències en aquest sentit: hi ha una "escola" d'activitat esportiva preferentment per les escoles

Quina és la teva percepció personal com a professional de com ha anat variant l'absentisme a primària i a secundària?

Jo crec que a secundària passa fonamentalment pel tema de la Reforma. Hi ha una capa de població que no es que sigui absentista, sinó que no es matriculen o no anaven a l'aula taller. El problema ara és que aquests nens han entrat als instituts, han entrat a la xarxa educativa normalitzada que és la població de FP. A la primària hi ha els problemes de sempre que són problemes que no depenen tant del nen com de l'entorn familiar i social i per això és competència de SS.SS., perquè impliquen moltes més coses que no només la voluntat del nen per anar a l'escola. Són temes que s'han de treballar a llarg termini. Aquests anys s'ha treballat molt en aquests aspectes i per tant és una llàstima que tots els esforços han quedat concentrats en un barri, un equip i és una pena que a nivell de Barcelona no s'hagi fet l'esforç de recollir la feina feta una mica més o de fer un treball conjunt. El tema de secundària és més difícil perquè implica acció (intervenció puntual) davant de problemes; però a primària és el tema de la prevenció (començar amb P3): treballar la relació escola -s. socialspares, fer entendre la importància de la cultura i l'escola. Un tema molt important és la falta de recursos.

En quin moment s'integren les EAP's a les comissions socials?

Aquí sempre hi ha estat des de que jo hi sóc. I a nivell de coordinació és bona.

Quina observació faries de les EAP's en relació a l'absentisme?

Ells fan allò què els hi toca. Això depèn molt de la gent. Intentem anar tots a una; un altre tema és que hi ha escoles en les quals les

comissions socials són més fàcils i gratificants i poden sortir propostes i coses positives, malgrat les dificultats i a altres és més difícil. Hi ha realitat mol diferents. EAP's i SS condicionat per l'escola, depèn de si l'escola et deixa treballar. Es tracta de entre tots (escola, SS.SS. i EAP's) treballar conjuntament i fer mútues demandes d'intervenció i fer CS i tots donem un missatge únic a la família i fem un seguiment d'això.

La iniciativa CE neix de S. Socials?

Em sembla que sí.

El circuit d'intervenció està escrit?

L'estem fent a nivell de districte.

I a nivell de zona?

No. El tenim interioritzat mentalment.

Com funciona?

L'escola detecta un cas. Es posa en contacte amb l'EAP o amb nosaltres, depèn del tipus de cas. Llavors es fa un protocol i a la CS es parla d'aquest protocol conjuntament amb l'educadora, ve aquí... si el cas té referent és el psicòleg i l'educador o l'assistent social i l'educadora qui dissenya un pla d'intervenció conjuntament amb l'escola (on s'explica el problema que té l'escola, on es té en consideració els altres elements de la família que s'estan treballant, quin és el pla d'intervenció de SS.SS). Si no tenim referents, citen a l'escola o fem una carta a la família per recordar-li l'obligació de portar el nen a l'escola i dir-li que volem parlar amb ella. Envien 2 cartes; si a la tercera no ens han contestat, enviem una altra carta més formal firmada per mi (normalment no passa). El canal d'entrada es l'educadora; llavors l'educadora i jo valorem si ha d'entrar un assistent social i fem un pla de treball.

Previ a això... és l'escola qui s'entén amb la família? quan deriva un cas?

En el protocol l'escola ens explica el què ha fet. Però això depèn de cada escola, perquè la orientació pot ser més d'aprofundir o més superficial.

I Dius que l'EAP va a domicili? és això freqüent?

A mi em sembla que aquí sí que hi va. Es que estem en lo de sempre: cada realitat es diferent i els EAP's funcionen de diferent manera uns i altres.

En el cas vostre, quins marges tenen les vostres intervencions (pla de treball)

Depèn de si coneixem el cas o no. Si coneixes als pares i saps quina problemàtica social hi ha, pots entendre l'absentisme d'una manera diferent que quan has de conèixer un cas de nou.

Us arriben molts casos nous?

Van arribant. Són casos de secundària. Són germans petits dels que hi havia fa uns anys. En aquest districte en concret hi ha molt moviment

de població. Molt sovint són casos que ens venen de SS.SS. d'altres districtes i per tant tenim un mínim de referent.

En SS.SS. teniu controlat el tema dels traspassos entre districtes?

Sí, amb els ordinadors, on tenim l'expedient. Llavors truco al districte corresponent i em passen la documentació. El pla d'intervenció depèn de la realitat de cada família i de la disponibilitat per treballar de cada un (casos: envió de treballadora familiar, beca de menjador). Jo com a directora tinc reunions amb els professionals un cop a la setmana o cada 15 dies on repassem cada cas i decidim el tipus d'intervenció. Després tenim uns espais com a equip. Després, tenim espais de coordinació amb una psicòloga... En cada cas, el plantejament és diferent. Tenim uniformitat en el tema de l'absentisme de població gitana molt conflictiva. Tenim un mediador cultural gitano que ve un cop a la setmana (2 h.) i hi ha algunes famílies que estan treballant aquest tema amb ell (és educador, de la Unió romaní i entra directament a les entrevistes). És una nova experiència valuosa d'aquest any. Em sembla que a la zona 1 ha començat pagada per l'àrea una experiència amb població immigrant del Magrib. És una experiència també de mediació cultural general (no només escolar). Jo aquí, en aquest districte, sé que a Vera té unes hores de mediació i aquí també, però és un projecte molt innovador. Només ve dues hores a la setmana.

De on provenen els recursos per a aquest mediador?

És de la Unió romaní i l'Ajuntament de Barcelona els hi dóna una subvenció perquè treballin aquí i en el Districte de la zona 3. Després fa coses a Bad, a S.C, etc.: és el tema dels recursos.

En relació a la figura de l'EAP, la figura de l'assistent social és generalitzable en altres zones, districtes?. Quin és el referent de SS.SS., sigui EAP o SS.SS, dins de l'escola?

El referent de l'escola es l'EAP; és l'EAP qui ens hauria de transferir els casos a nosaltres i explicar-nos perquè l'EAP considera que allò és un cas social. De fet, el recurs de l'escola és l'EAP i no nosaltres.

Hi ha solapament de funcions a la pràctica?

Com hi ha espais de coordinació.. però a vegades sí. A nivell de coordinació els EAP's estan desbordats. Nosaltres som algun més. La realitat es que tenim molta feina, estem desbordats, no donem a l'abast i no tenim RRHH. En aquest barri només tinc una educadora amb molt bona fe.

L'educadora té tota la feina important en el cas de adolescents?

Ella és qui porta el cas de les nenes gitanes. Em falta assistent social.

Perquè com van les adjudicacions?

Això és difícil de saber. Hi ha unes ràtios mínimes... Es complicadíssim. Ara aquí tenim almenys una taula i un telèfon per persona, abans les condicions eren pitjors i hi ha centres de SS.SS a altres districtes que estan en condicions pitjors. Però igualment em falta gent, necessito més recursos, la ràtio no està coberta, encara que en tinc més que altres llocs de Barcelona.

Com són les relacions SS.SS. i Ensenyament?

Això és un drama. Nosaltres donem 8 milions a tasques de menjador per cobrir el que no arriba d'Ensenyament. Tot i així, no tenim beques per a llibres. Però les dóna el Ministeri. La realitat és que nosaltres les hem de tramitar. Tenim uns diners per "ajuda a famílies" i si una família es considera prioritària doncs en tindrà llibres. Però són en concepte d'ajudes a famílies. Les beques de menjador les dóna Ensenyament. En altres districtes posen problemes per fer aquests canvis. Les diem ajuts econòmics a famílies (8 milions) per menjador, etc. No beca, perquè beca és el que dóna Ensenyament. Això és històric i han anat augmentant els recursos. El Ceip 23 rep més recursos, més beques perquè té educació especial, i un dels IES. Està demanat per l'any que ve que sigui per a tot el barri. Llavors tindrem més dotació de recursos i no hauré de treure diners de les ajudes familiars. La partida de recursos del Departament les tramiten les escoles directament amb el Departament. El que tramitem nosaltres són recursos complementaris de l'Administració local (ajuts econòmics a famílies). Depèn del districte s'inverteixen més o menys diners. Per a nosaltres aquestes ajudes serveixen per poder pactar amb la família, com manera de treball, és una eina en mans dels professionals, per aconseguir que els nens puguin anar a l'escola i per poder treballar i negociar amb la família. Amb les ajudes al menjador, controlem l'absentisme i tens cura de l'alimentació dels nens. A nivell econòmic només sé que tinc uns diners i un protocol, i que les famílies han de portar una documentació per poder beneficiar-se. Aquesta gestió forma part de la nostra feina (tramitació que permet treballar amb la família alhora). El nostre treball es fonamenta en la col·laboració i en els objectius (molt simples, bàsics) a llarg termini. Estem parlant de nivells molt bàsics. Es pot afegir que una cosa és la realitat de l'absentisme a primària i una altra la realitat de l'absentisme a secundària. A primària, treballem amb la família perquè és la família la que és absentista. En canvi, un adolescent pot no voler anar a l'escola. A l'absentisme de secundària citem directament a l'adolescent. Per això tenim 2 persones o 1 que fa feina de 2. Els educadors que tenim són molt joves i amb moltes ganes de treballar i bona fe. La realitat ens desborda encara que tinguem molts recursos. Cada dia, hi ha més problemes socials. Tenim més formació i tenim supervisió, però sempre necessitem més recursos. La realitat social ha canviat molt i gent que abans no era potencialment usuari del recursos socials ara ho és pel tema de l'atur, etc.

Equip de Base de Serveis Socials.

Zona 4

Tinc entès que hi ha a la zona una espècie de protocol/derivació que no s'utilitza?

(Ed1) Teòricament, sí. l'escola el que fa, en el moment de detectar un cas d'absentisme, és enviar cartes a domicili i els comunica als pares (seguint un model de carta).

(AS1) que no es verdad!

(Ed1) que li comunica als pares i li diuen "Según la constitución, no se que, su hijo tiene que estar en la escuela..."

(Ed1) Després de dos cartes certificades, llavors ho envien a la inspecció. L'escoles, pel que estem veiem, sí que comunica aquests casos. Inspecció s'ho mira i el que fa, teòricament es enviar-ho al districte, a la tècnica d'Ensenyament, tècnica d'educació; i la tècnica d'educació ho envia al polivalent de SS.SS. i SS.SS. a nosaltres.

Però no és més directe que us ho enviïn a vosaltres?

(Ed1) Sí, evidentment.

(AS1) Si, bueno l'únic és que si aquest circuit probablement és molt engorròs i s'hauria de revisar però si s'utilitzés, al menys políticament tindríem arguments per dir hey! Hem d'intervindre. Com que ara no tenim arguments perquè la tècnica d'ensenyament i les escoles diuen que o hi absentisme pues clar! Fa que sigui també molt difícil convèncer als polítics que val la pena destinar-hi recursos.

(Ed1) i és fossilitzarien recursos, ens dirien bueno, per fer un projecte que necessiteu de pressupost? El home despertador?...el no sé què el no se quantos. Són idees que circulen...

Això era un projecte vostre no? De tenir l'home despertador?

(Ed1) No, no. Saps què passa que coses que es fan en uns altres llocs es copien. El que passa és que jo crec que t'has d'adaptar a la realitat que tens i aquí potser posem un home despertador i a les famílies gitanes no les interessa.

(AS1) ...i les famílies gitanes "te tiran el despertador a la cabeza" (rialles)

Per tant tu dies que aquest circuit és molt llarg, no?

(AS1) si

però tu deies que és positiu, no? en el sentit de posar de manifest unes dades que d'altra banda...?

(AS1) Si, clar, si no, no arribaria a la Tècnica d'ensenyament que és el que passa ara què com és molt llarg, molt engorròs i no arriba tampoc hi ha problema i com que no hi ha problema no `podem posar èmfasi en tractar el problema.

(Ed1) El circuit és la versió més oficial del comunicat, no? què és circuit, però és cert que al marge d'aquest circuit ens arriba informació directament de l'escola

Com us arriba a vosaltres la informació d'un cas, a traves de les comissions?

(Ed1) Veuràs hi ha hagut diferents èpoques, abans l'educador feia tota una feina educadora arrel que entrava més a les escoles i amb els tutors i abans ens

cridaven per tot, allò era un batiburrillo que... abans no només per absentisme sinó que qualsevol xorrada era serveis socials, et podies trobar per a qualssevol cas i ara el que es fa és a través de primera acollida hi ha un professional que valora, segons el que observa i dona resposta o ho deriva a la gent que ho podem tractar.

(Dct): però no arriben eh? pràcticament, de casos nous

(As1): No, sempre parlem dels mateixos.

(As2): Si, l'escola 21, per exemple en diu que no hi ha d'absentisme.

(Ed1). I tu, que dius?

(As2), Bueno a l'escola 21 no hi ha aquestes comissions, bàsicament ens posem en contacte i els hi diem: què vamos...normalment és serveis socials qui demanda de parlar amb ells per saber d'algun cas i curiosament un dia que vaig em diuen d'un cas que està fent absentisme esporàdic i de rebote me dicen AY! Quién lleva este caso porqué está haciendo absentismo no? O sigui que no hi ha absentisme però deu haver algun tipus d'absentisme més esporàdic que passa més desapercebut

(Dct): El que hi ha més allà són alguns casos sense escolaritzar, no?

(As2): Sí, una cosa, és que als nous casos hi ha una nena de primària que feia absentisme esporàdic i es va reconduir, es va fer una estratègia entre l'escola i nosaltres i es va reconduir i va haver dos adolescents sense escolaritzar, eh? Que no anaven a cap escola d'allà eh? Per això. No, són dos xavals que un va sortir rebotat 'una escola especial, mm... el varen posar en una unitat d'escolarització externa i va abandonar i l'altre estava al JC que està a Tr i llavors va haver molts problemes de comportament i llavors va haver un canvi de centre, es va matricular a la privada i després va abandonar. En ambdós casos els problemes han estat de comportament i després hi ha un altre cas a l'escola D.P. però no... no agafa la zona d'objecte de l'estudi. Allà també hi ha un cas d'absentisme continuat. Es que clar, A secundària només hi ha tres casos del Ies 22 i dos els porto jo, que són dues noies, d'absentisme no hi ha hagut més problemes. Una ha fet absentisme en activitats de tipus cultural, excursions i coses d'aquestes, i que va fer els 16 anys i no ha volgut continuar i que ara està en un PGS, i l'altra continuarà I de l'altra cas del 21 que està al 22 no el conec.

- **I com és que al IES 22 no hi ha comissió social, perquè diuen que no hi ha absentisme?**

(As1) A veure, és una escola d'actuació especial, te..., te bastant població amb problemàtica...perquè després hi ha l'escola L. Esp que és privada i te primària i part de secundària. A veure, què perquè no, perquè hi ha...

(Dct) (interromp), No, a veure, és una cosa que nosaltres no ens hem plantejat i tampoc l'escola ho ha demanat, és una cosa a doble banda.

(Ed1) no a veure, és que una comissió social l'ha d'organitzar l'escola. És l'escola mateixa que ha de veure els seus problemes...

(As1) Era aquesta la visió de compensatòria, eh? La de compensatòria tenia l'encàrrec d'absentisme escolar, i llavors va contactar amb nosaltres i llavors va ser quan ens vàrem trobar i vàrem començar a parlar , que es centralitza a través del Ceip 20.

(Ed1) El que també hem parlat és que si arriba a funcionar el projecte d'absentisme aquest o un altre, no? Pues amb tot el projecte aquell que et va explicar el TSS, de mediació...gitana, cultural.

Si?

(As1) Bueno pues una part seria el projecte d'absentisme, llavors liderariem el projecte d'absentisme, no? en aquest sentit, i llavors serà aquí quan tenim que pensar com, com ho fem. Perquè fins ara el problema és que la resposta ha estat pràcticament nul·la, no?

(Ed1) Jo el que vaig detectar quan vaig estar treballant és que l'escola.. a vegades jo ho entenia, era molt allò..., de vegades de...en un cas, no? que si...apareixem gent de l'EAIA...gent de l'EAP... tots a preguntar el mateix no? más de lo mismo... i alguna vegada la intervenció l'havien tingut ells, per excés de maternalisme, o el que fos, d'anar a buscar al nano a casa, que chapó, eh, però clar...arribar a aquest extrem... a vegades també una mica aquesta percepció dels equips i tal, que jo havia notat... suposo que és una resistència a poder plantejar altres coses, a l'hora de treballar, és també de netejar la cara una mica, eh? Perquè clar "si va pasando el tiempo y el caso esta igual..."

(As1) i en algun cas, que jo he parlat directament amb la directora i m'ha dit: Ay! Què voleu ara, si va o no va? I tu dius bueno, a veure el treball de serveis socials no només és per veure lo malament que va un cas sinó tot lo contrari és per felicitar si un cas va molt be, no? No és allò de dir: ah, serveis socials la purria, no? perquè tots els casos que es porten aquí, bueno, ojo, no? també n'hi ha de casos que... també hi ha de casos cronificats i de...molt assistencialistes, no? Perquè venim d'una tradició que ho és molt, no? Això dels projectes integrals...

(Ed1): Però per altra banda també a nivell d'escola i de comunitat educativa estan bastant millor allà (al 21). A nivell de professorat i tal està millor allà, la gent és més...més àgil, es mulla més, te més consciència del que hi ha al barri...

(As2): Si, això si, però per una altra banda jo penso que és una escola que es podria obrir molt més, i jo crec que si s'obris molt més tindrien molts menys problemes.

(Ed1): es com la privada, allò si que és un bunker! A mi no m'obrien la porta, i això que els hi vaig dir que venia a parlar amb un professor, i em varen dir que no, que estaven en horari escolar i que no s'obria la porta.

(As2) Bueno, si que es veritat que coneixen bastant la realitat (es refereix al ceip 21) i que, a veure, els casos que tenen és una població que te molta problemàtica i llavors si no ho coneixen seria com tapar-se els ulls, per dir-ho d'alguna manera, no? i és veritat que fan molts projectes i han guanyat molts concursos ...i a veure, jo he sentit comentaris de gent sobre els projectes de xerrades que tenen amb pares i mares i tal, sobre temes educatius i algun comentari és que si "esta escuela es un poco marginal..."

(As1) De servicios sociales pueden decir exactamente lo mismo y tienen razón!

(As2) Si...però Bueno, que...bueno...que hi ha la percepció d'una població problemàtica i que és una escola tancada...A veure, jo penso que el problema de l'escola, de totes en general és el de no obrir-se a l'entorn, no? A veure el que s'està intentant és...al barri de B d V és fer un projecte de dinamització, a nivell de població, més de tipus cultural i etc. i es va demanar a l'escola que, en un primer pas, en una de les festes que organitzava doncs s'em... es posés dins d'un calendari de les seves activitats que organitzaven al barri, com un primer pas de contacte amb tot el... amb tot l'entorn, no?. No ho sé, ells diuen que fan moltes coses...que fan moltes coses pel barri que no se què però és tot de cara endins no?. A més és que Ceip 21 és molt petit. Hi ha una ludoteca, no? I la ludoteca ha fet intents de...d'organitzar activitats amb

l'escola, per exemple el carnaval, de fer una rua, tots juntets, no? I es veu que no, l'escola privada va fer la seva, l'escola pública va fer l'altra i la ludoteca l'altre., no? I no va haver ni la mínima coordinació ni entre escoles ni amb la ludoteca, per això que, la apertura al barri s'ha de posar en interrogant, no? En canvi, per la setmana cultural varen fer un intent de fer alguna cosa pels alumnes i tal però també es va fer una activitat pel barri, en horari escolar, pels alumnes i tal però bueno, va ser un primer intent, no? (...)

(As1) Es difícil. Home, de la mateixa manera que nosaltres critiquem molt l'escola nosaltres tenim molt a criticar, no?. En certa manera...vulguis o no hi ha una sèrie de relacions i això és històricament, la As2 i jo fa un any que estem aquí, tampoc no fa tant temps, i llavors tenim algunes percepcions que diem: Què passa aquí? Segur que hi ha hagut alguna història abans, no? I vas preguntant i vas veient que sí, d'aquesta mateixa manera si nosaltres que vàrem ser els que vàrem voler engegar l'anàlisi i el diagnòstic i prevenció de l'absentisme som els que diem que s'ha de fer de certa manera, que s'ha de fer entre cometes, evidentment, i demanem col·laboració, és normal que pesi tota una història, a llavors a partir d'aquí aprofitant que tu ets una persona aliena llavors l'entrada ja seria diferent, perquè clar no hem de negar que condiciona molt el tipus d'entrada, quin organisme hi ha al darrera, no?

El fet que aquesta iniciativa sobre absentisme, en el cas de la vostra zona, neixes de SS a que és degut?

(Dct) Uf!. Mira, això depèn de la prioritat del districte. En aquest districte ara el tema d'absentisme encara... es pot parlar però jo quan vaig entrar que fa tres anys, el cap de la divisió que havia abans tenia clar que era una qüestió d'escoles i serveis socials no entrava. Et deia, en el tema d'absentisme no entrem, o sigui entrem en el sentit que si...si tenim un cas de tractament doncs en la coordinació amb l'escola i tal però... sense cap mena de projecte, ni de circuit ni de res, i era...tal com estava abans educació es tenia molt clar que això era una qüestió escolar. Amb el canvi del cap de la divisió ja es va donar una mica...es va deixar més la porta oberta, aquí va coincidir això i l'entrada d'una noia de compensatòria que tenia molt clar aquesta mena de projecte i llavors nosaltres també veiem que en el dia a dia, amb els casos a nivell individual doncs que s'avançava molt poc, no i llavors ens ho vàrem començar a plantejar més des de la òptica de...de la prevenció, no? Es van creuar aquests factors però a nivell de ciutat no hi ha una consigna, no hi ha un projecte. S'està elaborant però...la Tècnica d' Educació va comentar que estaven fent una radiografia, un estudi i que s'estava elaborant el Programa marc, no? De ciutat, que implicava doncs a la Guardia urbana a nivell d'inspecció, a compensatòria, a nivell d'escoles... bueno tota la implicació que nosaltres... bueno, és que nosaltres ens hem avançat com si diguéssim. Ens hem avançat i aleshores no tenim el suport que caldria, des de les escoles, i si, les escoles que intervenen és perquè voluntàriament...doncs volen, no? Però no hi ha un encàrrec. (As2) De totes maneres a nivell normatiu els serveis socials tenim com a...com a...com a encàrrec o com a obligació o com a...no? tenim l'obligació de col·laboració en aquest tema

(Dct) Bueno, però col·laboració.

(As1) Col·laboració. Si. En principi nosaltres a nivell de serveis socials, doncs donat que treballem en un barri que... però bueno, la tradició sempre ha estat que serveis socials no se'n ha ocupat del tema.

(Dct), Depèn dels barris, per exemple jo que venia de NB allà si que hi havia un treball conjunt, un estudi del tema, hi ha un dispositiu, no? En general, de tradició de molt de temps, no? Aquí s'està intentant perquè altres zones tampoc no fan res amb el tema, res que no sigui contacte amb les escoles per casos...i poca cosa més, no?

(As1). Jo penso que sí que es treballava però a nivell individual, familiar, no?

Podríem dir que hi ha com dos plantejaments des de serveis socials? Un plantejament més holístic, més globalitzador que incorpora el tema de l'absentisme i el treball de dinamització del territori amb implicació dels agents i un altre més de "la canya" que tu deies abans, d'anar intervenint cas per cas? Seria correcta aquesta interpretació?

(Ed1): Clar és que això depèn també de la concepció de serveis socials però bé, aquí la concepció que tenim de serveis socials és de que la gent no s'enganxi, no crear dependències, sinó tot el contrari, no? Que la gent sigui responsable dels seus problemes i que amb una dotació de recursos x la gent pugui tirar endavant. No se. Es que hi ha moltes coses a dir. Respecte del tema dels districtes és que són com reines de tarifes, és a dir, l'actual descentralització per llei te efectes, -para lo bueno y para lo malo Si que hi ha des de l'àrea de socials, s'intenta unificar línies d'actuació i tal, però en altres àmbits...com és educació i tal doncs aquí ja...cada uno hace lo que quiere, no?

(As1) A més jo per mi que si això és mou a uns altres nivells doncs això ja...Hi a tres nivells d'actuació molt clars a nivell d'intervenció social: Atenció individual-familiar, és l'únic encàrrec que tens clar. Llavors a partir d'aquí et pots centrar més en això o apostar més per un tipus de treball més comunitari. Però apostar més pel treball comunitari és sobrecarregar-te (de feina). En certa manera aquí està el problema, o sigui que en definitiva tampoc escolleixes sinó que a sobre et carregues de feina si apostes pel treball comunitari. Llavors que passa que pots trobar-te amb que l'atenció familiar i individual tampoc la pots estalviar, tampoc, però aquí, per concepció de serveis socials pensem que les formes d'abans tampoc és la manera de funcionar, vale? Llavors aquí també volem treballar des de l'altra vessant, no? Llavors que passa que quan anem a l'escola no saben si anem com a equip o com a qui. No sé, per a mi és complicat per això.

Perquè aquesta segona accepció implica un cert voluntarisme per part vostre?

(Ed1) Home... sí, bueno, la disposició a treballar en condicions que no són, sí.

(As1) Bé. Potser els educadors a nivell d'atenció individual-familiar tenen menys carrega, llavors tenen més temps i per això fan més intervencions de caire grupal comunitari, la qual cosa em sembla molt bé, no? En aquest sentit i tal.

(Ed1). Bueno clar, però això ho hem discutit moltes vegades, lo de la càrrega és també depèn de com et posicionis davant dels casos, no? Si estàs dispuesto a ser un gestor haciendo informes...

(As1) però si has de fer un seguiment...

(Ed1) Home però això també ho podem discutir, si són quaranta no tots els quaranta els veuràs totes les setmanes... Hi ha intensitats diferents. Això també depèn de com es posiciona cada professional. Diguem que el treball social ha de fugir...i més quan hi ha hagut uns precedents brutals d'assistencialisme i tal... no? Està exposat a que... constantment, malgrat que s'intenta trencar això, però amb algunes famílies que no hi ha manera...i que venen contínuament...i de si genera molta feina, no? i a aquest nivell...hi ha diferències, no? perquè els educador sempre anem al darrera de l'adolescent i a vegades ens passem de la ratlla, no? A vegades et preguntes però bueno que faig jo aquí perseguint? Bueno, doncs perseguiré però fins a un cert punt, no?

(As1) A mi me vienen pero con demandas que yo no les quiero resolver, o sea que también...

(rialles)

(As1) Es que també coincideixen molts factors, són diferents institucions, moltes dinàmiques, diferents concepcions, des de l'escola també uns tutors que pensen així o aixà, a vegades també és molt atzar, no? A més la descentralització és un fet.

(Ed1) A més jo penso que l'absentisme és indicador de moltes altres coses. Es una manera de concebre la família, una manera d'...un codi familiar, una escola, i...vas tirant del fil i... que si toxicomanies, maltractes...en fin, coma i sigue.

(As1) És un indicador de moltes problemàtiques i clar no es pot dividir l'absentisme de la resta de problemàtiques.

(Dct) Clar, no pots dir, doncs ara vaig a treballar només el tema de l'absentisme, no? Perquè la persona és una.

(As2) Clar és que és un símptoma que...que no és només un indicador de problemàtica escolar sinó també social, el que passa és que el motor de detecció, el principal és l'escola, diguem-ne, no? I l'escola ha de mirar de contrastar els factors que estan associats amb l'absentisme, que evidentment tenen relació també amb l'entorn, no?

La vostra percepció de com ha anat variant l'absentisme en els últims anys d'implementació de la reforma quina és? Clar que potser teniu una antiguitat diferent oi?

(As1) Si, jo un any.

(Entrev.) I tu? (pregunta a As2)

(As2) Jo tres anys

I Jo quatre (respon Ed1)

Bé, amb aquesta consideració com diríeu que ha anat variant?

(Ed1) Jo...jo penso que els factors que originen l'absentisme no han variat, com a causes són les mateixes. I en nombre? jo diria que... Aviam, quan jo vaig entrar aquí a l'escola això era una mafia siciliana, no? Era allò de a este no le doy beca perquè no me cae bien i esta madre no perquè... suspensivos. T'ho juro, t'ho juro, així de clar. I Això ha canviat molt (es refereix al Ceip 20) Va canviar tot l'equip directiu i ara hi ha una altra predisposició, s'ha oxigenat una mica el claustre, ara...el nombre jo penso que és similar, eh?

(Dct) Sempre són més o menys els mateixos. Sempre que hem estat mirant així respecte de l'any anterior ...sempre són els mateixos casos més o menys sobre els que hem estant parlant, durant la tira de temps, no? Clar que sempre són els casos que et diu l'escola. Potser el que si que ha canviat és potser la percepció...els canvis aquests a nivell d'escola potser si que han canviat la forma d'entrar.

(As2) Home jo no t'ho puc dir per casos perquè ara no tinc les dades però si que tinc la percepció de que ara amb la reforma sobretot el que si que han augmentat és l'absent.. l'abandó de xavals ....

(As1) les fugides no controlades del pas de primària a secundaria

(Ed1) De totes maneres jo amb això penso que sí, però també s'ha ampliat, abans acabaven als 14 i ara estan obligatòriament fins el 16.

(As2) Clar però es que abans l'abandó es produïa entre aquells de 14 que no continuaven els estudis però ara potser n'hi ha de 12 anys que a lo millor ja no volen continuar. Abans hi havia xavals que aguantaven, no? No se, a mi em sembla que amb el canvi...

(Ed1) Potser si que això és una novetat, que s'ha anticipat, a 12 anys no, però un cop fan el primer curs...per aquests hi ha unitats d'escolarització externa que ja agafen xavals a 12 anys, però és difícil perquè aquests recursos no estan disponibles, estan saturadíssims, aleshores que passa que a tretze els estàs aguantant allò com pots...que si un taller, que si una activitat, que si...no se que...per col·locar lo el curs següent. Lo primer que s'intenta és no cremar etapes, és a dir, numero uno, salvar la escolarització d'aquest nano. Un cop es veu que el noi no...Llavors ja s'intenta buscar un recurs. Jo de fet tinc nanos, un noi de 12 anys que per problemes conductuals i per un "no entendre'l" també, perquè aquests nanos porten l'estigma al darrera, no? Pues resulta que em van trucar i em van posar en coneixement, doncs aquest xaval...l'EAP li està buscant una unitat d'escolarització d'aquestes i jo por mi parte voy a mover mis cables i passar una mica de ...de l'EAP. No es te que fer, lo admito, però...

(As2) Es que molts d'aquests adolescents el que trobes és això, no? Que hi ha tota una història d'inadaptacions, de fracassos, que en un període d'adolescència...clar.

(Ed1) També potser és que no hi ha res a fer. Perquè hem après que fins ara, si el xaval deixa de fer una cosa doncs...em de buscar-li una altra, doncs...potser no, solventant el tema del carrer...potser cal que passi un temps i que el propi adolescent faci els seus processos mentals de canvi. No se, tu.

(As1) Be el que comentaven en relació a la reforma també cal dir que abans hi havia les escoles taller i tot això, ara que passa? que tots els adolescents estan al institut llavors que passa? Que molts pares tenen por. Por a que els seus fills passin de primària a secundària. Representa que a primària els tenen molt recollits i a l'institut, específicament aquest no. No? Llavors és molt simptomàtic entre famílies gitanes, es veu que passa bastant, germans que tenien la EGB i ara no, perquè? Perquè abans estaven fins els 14 al mateix centre. Ara als 12 canvien de centre, eh? Torna a dipositar confiança en els professors i tal, de forma que molts queden deslligats. Jo penso que n'hi ha molts que no han fet lo pas i que jo ens han avisat que o han fet lo pas.

(Ed1) No...no hi ha molts casos d'això...no se tu, però jo no tinc molts casos. Jo lo que tinc és que aterren...perquè el traspàs si que s'ha cuidat, al Ceip 20 fan una visita i això si que ho han cuidat bastant...i després...dos mesos després d'haver començat el curs pleguen. Que no es matriculin jo no conec casos. No vol dir que no hi sigui eh? Ojo.

(As1) No sé, això ho coneixeu més vosaltres.

Aquesta situació que esteu descrivint és específica del col·lectiu gitano o no?

(Ed1) Aviam... aquí cal fer un matís important perquè l'absentisme està lligat sobre tot a marginació social. D'això hem parlat moltes vegades...que són gitanos? Bueno doncs és que són d'una classe...baixa i tal, no?

(As1) A part de tot el tema de la no adequació de l'escola a la cultura gitana, es que hi ha una marginació increïble. Hi ha una visió molt negativa ...

(Ed1) Això sí.

(As1) és que és una mica tot...

(Ed1) Una mica tot, i a part també que els gitanos...en aquest tipus de famílies...el no donar un valor a l'escola com a tal.

(As1) Molt poques, això si que és algo... molt poques...

(Ed1) Tenen unes altres expectatives, tenen altres tipus d'aculturació...

(As1) Es que -interrompsegurament el seu sistema de funcionament econòmic fa que tot sigui molt més difícil de plantejar, per exemple, l'hàbit de portar al nen cada dia i tal...hi ha hagut una evolució molt bèstia. Abans els gitanos no volien anar a classe, ara volen anar però tampoc se'ls hi reconeix gran cosa, no hi ha una identificació..., tampoc es treballa cap vincle, no? Hi ha moltes coses barrejades però n'hi ha molts que valoren l'escola, eh? Jo vaig quedar parada, que et valoren l'escola de forma increïble, però això no vol dir que hi vagin cinc dies a la setmana, és que és diferent.

(Ed1) Si clar, s'ha de matisar molt aquesta associació perquè es pot fer una lectura equivocada no? A més n'hi ha famílies gitanes que a serveis socials ni coneixem, no?

(As1) Clar, és que serveis socials és un filtre molt important perquè per algunes famílies gitanes normalitzades que algunes famílies vagin a serveis socials és una vergonya, és que no se saben buscar la vida, en canvi per aquestes altres anar a serveis socials és dir "a veure que traïem", no?

(...)

Passant a una altra qüestió...en relació al projecte Tatax, del qual m'havia parlat la Directora, hem podríeu explicar breument en què consisteix?

(Ed1) és un projecte adreçat bàsicament a adolescents i joves. El que hem intentat crear una espècie de coordinadora entre tots els agents que intervenim i s'intentava dinamitzar mitjançant aquesta coordinadora, amb tots els agents, que serien els educadors que estan intervenint en els casals de joves i els instituts. En aquests moments amb franja així de joves tindríem l'escola parroquial que te cursos d'ESO i el IES 22, aleshores bueno...d'entrada es crea amb la voluntat de crear una sèrie d'activitats, en principi de temps lliure per tal de poder...treballar plegats. Això és en una primera fase, això és va fer, i el que s'intenta és, a llarg termini, que arrel de les dificultats que ens estem trobant per intervenir amb aquesta franja d'adolescents i joves i una d'elles, no únicament, és l'absentisme, doncs intentem establir altre tipus d'activitat. Per exemple si nosaltres ens plantejaven a nivell d'educadors i de treball en grup un taller de reparacions de bicicletes, que l'hem muntat, amb tota la vessant d'educació no formal, no? Doncs pensàvem perquè no plantejar tot un seguit d'activitats d'aquest tipus en el si del...en el si dels instituts, amb un crèdit variable, no? Aquest seria el segon pas, no? O sigui que vam intentar donar una resposta a algunes situacions de fracàs escolar...aviam, (riu) sense moltes pretensions, eh? Doncs a partir d'aquí anar treballant amb els diferents tutors amb una altra visió, vale? Fins aquí, ja no és la relació que havíem tingut i el que ens havíem trobat en relació als instituts i pel tema d'absentisme era...arribar tard, ja, quan h hi havia el conflicte, que el xaval estava fart, el tutor encara més... i ja començava a haver-hi faltes d'assistència o fins i tot abandó de l'escola i aleshores nosaltres interveníem i com intervenien? Doncs ja quan la cosa estava molt, molt...deteriorada, buscant recursos alternatius, no? Per a xavals que abans dels setze anys salten del sistema d'educació formal i llavors doncs buscant en tota la xarxa des de les aules taller a les unitats externes i aquesta era la nostra feina. A partir del projecte vàrem intentar treballar una mica més amb els instituts des d'una perspectiva més preventiva i bueno...abans que el xaval plegues pues intentar crear...sense tampoc...treure-li el paper als tutors, no? Però bueno, una mica crear una dinàmica que pugés salvar algun cas, no? I també traslladar molta

metodologia que s'està utilitzant a nivell no formal o informal, no? que nosaltres coneixem a través de les aules taller, doncs que pugues revertit també en el projecte, aquesta és una mica la filosofia. Després això és complicat, tampoc venem motos, i es complica perquè això és difícil, els instituts tenen els seus programes d'activitats, cada equip de professors programa les seves activitats molt concretes i és difícil però alguna cosa hem fet.

Perquè quin tipus de resposta hi ha hagut amb les escoles?

(Ed1) El primer any, abans de fer el projecte eren activitats puntuals, tipus futbol sala per nois i noies i tal i encara no existia un projecte com a tal i llavors va entrar el professor d'educació física i tot i que hem intentat trencar això segueix sent ell però bueno...es tractaria d'anar trencant això i de continuar implicant a més "profes". Hi ha hagut alguna altra activitat en la que ha vingut més professorat. El projecte és molt nou. A setembre del 99 es comença a posar en marxa com a projecta. Evidentment amb aquest tema ara per ara no es pot avaluar la seva incidència sobre el volum d'absentisme perquè evidentment...és un projecte més preventiu però...jo diria que continua havent-hi el mateix.

Perquè els nanos que s'engresquen en aquest tipus de projecte quin perfil et sembla que tenen?

(Ed1) Son candidats a l'absentisme, alguns han abandonat totalment l'escola, són xavals que estan en recursos alternatius, alguns els han deixat, d'altres continuen i una mica el perfil és aquest, d'altres van al centre i en principi no són susceptibles d'absentisme. N'hi ha de tot, n'hi ha de tot. Jo de totes maneres diria que no és un indicador d'avaluació que ens hem plantejat la disminució de l'absentisme. Llavors hi ha això, el que nosaltres hem trobat fins ara és que hi ha casos que el propi centre no considera absentisme, és a dir, que a 14 o 15 anys nanos de tercer d'ESO que han acabat el cicle formatiu, del sistema antic que abandonen doncs...que ja és normal (segons el centre), llavors no els quantifiquen. Com a denominador comú amb primària ens trobem que són casos que... treballar-los d'una forma una mica creativa, que no sigui amb la canya, que és lo que hem estat fent nosaltres durant molt de temps, no? doncs és difícil, nano que no ve se'ns diu i se'ns informa de les faltes d'assistència i nosaltres doncs, evidentment si no és un problema de la família, que es pugui reconduir doncs ja anem a buscar al xaval i un altre cop cap a l'escola. Però es treballa molt amb la tècnica de la canya i no tant el que nosaltres ens plantejaven, no? Amb un nou projecte d'absentisme escolar que intenti treballar des de tots els implicats, compensatòria, inspecció, primària, Eap, jo que se, els tècnics d'educació, no? Doncs fins ara s'ha anat molt així, no? Cas per cas, a nivell de tractament i a partir de cada cas doncs...anar treballant. Es la tàctica de la canya, d'anar pescant, no? Però ja es veu que amb això passa el temps i tornen a faltar, tornen a faltar.

(interrupció)

(Ed1) Bé, jo si vols t'explico una mica els casos que tinc. T'haig de dir que s'ha de diferenciar el cas d'alguns adolescents d'ètnia gitana que són abandonats. No és absentisme. Depèn de factors culturals, be, llavors hi hauria...no se com explicar-te tot això, mira d'aquest curs tenim: Dos casos de menors una noia de primària i una altra de secundària desescolaritzades, davant d'un canvi de domicili i de barri, són dos nenes que porten sis mesos desescolaritzades. Després...ens robem amb una situació de dos germans un que també són d'ètnia gitana que aquest any ja ha abandonat, amb una situació prèvia de fracàs escolar i absentisme intermitent i l'altra que és una noia ha seguit les mateixes passes, ella explicava que amb el grup classe no s'hi trobava, amb el grup de reforç ella explicava que es trobava maltractada i fins que al final ho ha deixat. Després ens trobàvem un altre noi d'ètnia gitana, un cas molt curiós perquè va començar molt be, amb expectatives i al cap de dos mesos deixa d'anar

durant molt de temps, torna a aparèixer cap el mes de febrer i desapareix abans que acabi el mes sense possibilitats de recuperació. Després tenim dues noies d'ètnia gitana de primària i un noi d'un mateix nucli familiar que ha estat absentisme puntual tot i que han estat cinc mesos desescolaeritzats després s'escolaritzen i comencen a fer absentisme de goteig. El noi, ja és abandonat de secundària, sembla que treballa amb la família. Després hi ha un altre cas d'un nen que va a una escola fora de la zona, una escola especial que també fa absentisme puntual, és un nen de 13 anys i la mare té problemes per portar-lo. Després hi ha un altre cas d'abandonat també, és un noi de secundària d'ètnia gitana i el germà de primària que arrel d'una malaltia crònica a més també són orfes. També hi ha altres casos que no t'he nomenat i que s'han reconduït. (Entrev.) Quins elements et sembla a tu que possibiliten que un cas es recondueixi i d'altres no?

(Ed1): Doncs no hi ha formules, depèn de les indicacions que segueixen, la pressió que es fa, el discurs del tutor envers els menors o que la estratègia que es segueix dona resultats. O que donis alternatives viables, no se per exemple si el problema és que la mare no té temps per portar-los doncs una veïna que els acompanya, no se, imaginació al poder. D'entrada es tracta de detectar quin tipus d'absentisme es tracta i quines solucions n'hi ha. En el cas de secundària segons quins casos es tracta d'indagar directament amb els adolescents quin és el problema. Si la cosa deriva del fracàs escolar ja és bastant més difícil, s'intenta que acabin el curs, treballant amb els tutors i ja planteja un altre tipus de recurs, si evidentment està als 16 anys doncs es planteja un curs d'ocupacional o depèn de les demandes del propi adolescent. Depèn del cas, perquè hi ha xavals de vuit anys amb els que ja pots tenir un discurs amb ells, el que passa és que es difícil perquè si no hi ha una resposta de tots, si des de l'escola no hi ha un treball d'acollida, de trencar aquest fracàs si no es dona un altre tipus de sintonia amb aquests nanos doncs continua existint, ja et dic és un cercle viciós. A més de fet les dades no quadren, no? l'escola dona unes dades i nosaltres tenim unes altres. Però bueno, en relació a la nostra intervenció és aquesta no?.

(Dct) Continuem si de cas amb la descripció dels casos, no? Jo he recollit els casos de la Ed2i, que està malalta i no ha pogut venir. Tot i que tenim casos que poden ser repetits perquè tenim intervencions repetides, és a dir casos compartits, perquè s'estigui treballant altres temes coordinadament educadors i treballadors socials. De totes maneres si es treballa amb la família altres temes tota la feina de treball sobre l'absentisme la fem conjuntament també els dos professionals. Per tant alguns casos dels que referiré ja han estat assenyalats pel Ed1. N'hi ha el cas de dos nois i dues noies del Ceip 20 que seria esporàdic i en altres èpoques més recurrent, dos dels quals són d'origen gitano, pel que fa a primària. Al IES 22 n'hi ha tres nois i una noia sense escolaritzar, el que passa és que a diferència de primària a secundària no hi ha coordinacions regulars, no hi ha comissions llavors són ells que ens han de trucar i de fet no ens truquen, o quan ja truquen és que ja... de fet ja els hi va ver que no vagin a l'escola (es refereix als absentistes). De fet una vegada varen enviar una carta, quan de fet estem aquí al costat, dient "aquest xaval és absentista" i se quedaron tan panchos. A més ens varen demanar que féssim d'intermediaris, no? Que li comunicéssim a la família que estava expulsat, no? O sigui que al IES 22 fatal, tot i que depèn del tutor.

(As1) A veure com a casos individuals t'haig de dir que n'hi ha més d'un i que també n'hi ha molts que no estan recollits però que ens consten, per altres...altres institucions educatives però no formals, tipus esplais i tal, ens consta que hi ha més absentisme del que ens passen l'institut. Jo suposo que els casos que nosaltres tenim són d'aquells cronificats. De casos que jo porti directament, no compartits amb l'educador... de casos en tinc dos, n'hi ha un d'ètnia gitana, n'hi ha un de quatre anys que no va a escola perquè aviam, la meva hipòtesi és que la família considera que el nano és molt petit, és un nen de tres anys i tal, i costa molt treballar. Poc a poc s'ha anat treballant això

però des de l'escola no hi ha un apropament a la família perquè ells no s'hi posen, jo crec que es una certa negligència per part de l'escola, després hi ha una germana, una nena de 10 anys que assumeix la cura del germà petit, quan falta la mare. Hi ha hagut històries familiars força complicades i realment quan la mare no ha pogut atendre als menors doncs ha sigut la nena aquesta, no? Després hi ha una altra nena més gran que te 15 anys que ja és abandonament absolut. Ara estan preparant la boda, ja, Aquesta ja ni ens consta perquè al no haver comissions socials a secundària doncs no ens arriba la informació, però bé, per nosaltres el que es absentisme, tot el que són converses i coordinació ens queda reduït als casos crònics, casos que realment treballar amb ells és molt difícil, no? I tot l'àmbit de la prevenció, d'apropament ens queda molt minvat. La conversa típica de l'escola és que tenen polls, i que van molt bruts i tal i tot lo tema de nivell acadèmic també s'evadeix...la qüestió és si físicament són allà. Quan físicament un nen està aquí l'absentisme queda anul·lat i el rendiment com que tampoc el plantegen tampoc hi ha cap mena de qüestionament...i llavors va ser arran d'això que ens vam plantejar un projecte més...global. (Entrev.) En els casos crònics quin tipus d'intervenció feu? (As1) A veure a nivell d'atenció a nivell individual familiar si és un cas en tractament i tal...evidentment intentes apropar-te a la família, l'únic és que tampoc no pots oblidar que som serveis socials i que en certa manera en el pla de treball es contempla que s'ha d'anar a escola però clar el tipus d'apropament l'has de fer de tipus "humil" entre cometes, d'intentar negociar, però...be molt mediatitzat pel tipus de servei que som i per que tenim poder de firmar ajudes i no, m'entens? Es molt difícil de treballar.

(Ed1) De totes maneres en els casos d'absentisme crònics...passa el que passa, no? Tu pots recalcar el dret a l'escolarització però no hi ha cap llei que les obligui, i moltes famílies ho saben.

(As1) També hi ha un intent d'apropament via escola però clar si l'escola no fa aquest apropament, perquè a veure a mi em sembla que molts ni saben que la secundària és obligatòria, no? Tot i que des de l'escola s'utilitza una certa coacció quan se'ls hi diu si no veniu a escola ho direm a serveis socials i us poden treure això i allò... O sigui allò que no utilitzen nosaltres ho utilitzen ells, no? Com a coacció...Tot i que a veure, tampoc és qüestió de culpabilitzar-los o sigui que no hem d'oblidar que no estem parlant de minories ètniques sinó de minories ètniques barrejats amb situacions de marginació, i constituïts com a getto, no? I suposo que si no tenen un suport tècnic...és difícil.

(Ed1) A veure, en el cas de primària hi ha una voluntat el que passa és que no s'acaba de concretar en accions.

(As1) Realment el projecte de crear una projecte contra l'absentisme des dels serveis socials ha estat una mica...Bé, era un projecte en el que formen part els dos educadors, les dues assistents socials i la psicòloga de l'equip, no? Una mica el que volíem era això, no? Intentar fer un bon diagnòstic quantitatiu i qualitatiu, no? Tot i que les escoles han mostrat resistències ha donar-nos dades... Bueno, increïble, no? hem tingut una ma de problemes de por, no?. Però bueno, volíem fer un bon diagnòstic per poder treballar sobre una base més empírica i després començar a plantejar el treball preventiu, però bé, abans de parlar de prevenció es tractava de saber de que estem parlant, i bueno...moltes resistències... a veure en les comissions hi havia deu i sa mare, hi havia ensenyament, la tècnica del districte bueno, tothom estava representat, aleshores que passa? Que hi ha escoles que no tenen absentisme ...més que res per no declarar-lo i més que res perquè determinat tipus de població no hi arriba, com l'escola parroquial, llavors clar, se sentien poc implicades, una mica era intentar anar més enllà, hi havia al darrera la idea de conèixer per fer propostes, però que passa? Que molt bé, molt bé, solucioneu-nos la papereta però a l'hora de la implicació va ser nul·la, llavors nosaltres, que passa, que et quedés sol.

(Ed1) De totes maneres nosaltres teníem clar que el projecte el volíem capitanejar nosaltres, havíem de ser el motoret, no? I llavors clar, tampoc ho podíem fer tot, llavors vàrem pensar doncs...anem a crear una graella de recollida d'informació. Nom, i cognoms, especificant les causes qualitativament. No? Bueno això no s'ha pogut concretar en quatre o cinc reunions, un dia no ho portaven fet, un altre dia...no se que, i clar... (As1) després una altra proposta que es va fer és la de treballar amb professors motivats, no? Que és una mica el que veiem, perquè darrera les institucions hi ha persones i professorat motivat significa que tot vagi molt més ràpid. Aleshores els directors de cada centre varen dir, doncs ho exposeu al claustre de professorat i tal i llavors ja algú que s'apunti i llavors aquesta reunió ni es va fer. Llavors semblava que venien i vinga...com que serveis socials sou molt espavilats a veure que heu fet, no? Mai hi ha hagut una implicació de dir...Llavors també hi ha una imatge de dir...igual que nosaltres critiquem, perquè critiquem, constructivament i tot lo que tu vulguis però critiquem, doncs també ens critiquen ells a nosaltres, no? I llavors potser hi ha com ...també costa de donar-se perquè...segons el circuit... com que tot acaba en serveis socials i a vegades doncs nosaltres també fem el que podem i tal doncs...De fet han posat moltes expectatives en nosaltres, perquè de fet el circuit s'acaba en nosaltres, no? I llavors clar...Es que hi ha una visió i expectatives de que l'absentisme és qüestió de serveis socials. Clar és que conforme hem anat avançat d'una comissió a la celebració de la següent hem anat quedant menys. A la tercera la inspectora ja ens va dir que molt be però que ella no podia ser-hi, la escola 21 a la segona reunió va dir que ella no tenia absentisme, i clar...és que ens hem quedat nosaltres... reconeixen això, i ens hem quedat aquí, no?

(As2)La idea era intentar a partir de tots començar a plantejar projectes específics però clar...nosaltres esperaven la implicació de tots no?, però bueno...jo crec que en certa manera els estàs replantejant la seva tasca i amb tant replantejament els estàs obligant a adequar-se al que hi ha, no? (Ed1) Si, però jo crec que també és la política educativa que s'està portant. Jo crec que aquest problema si hagués voluntat es podria millorar molt més però, per a inspecció mateix aquest tema no és prioritari, no?

Professor de compensatòria. Zona 3

L'educació compensatòria és per a mi una realitat poc coneguda. Sé que hi ha un decret del 1983 que estableix l'educació compensatòria, però no sé què implica aquest programa. Em pots explicar una mica la història del mateix?

En principi, és un programa que no està creat com a tal. En el organigrama del Departament ho veuràs molt condicionat: li falten delimitacions clares de funcions. Teòricament des del 1983 funciona i va començar donant suport a escoles que ja tenien nens gitanos, que no eren escoles d'educació especial, als suburbis, els actuals CAEPS. En aquestes escoles no es feia suport, perquè es suposava que hi havia més plantilla; es feia a les altres, que eren d'educació especial. Era per tant una tasca de suport específic per aquestes escoles. El què es feia en aquell moment era atenció directa, unes hores de dedicació amb nens. Al llarg del temps ha anat derivant pel cantó dels nou vinguts i, ara, últimament, és amb nens nou vinguts o amb risc de marginació (ampliació del concepte). Es fa suport docent al centre i les tasques poden ser des de col·laborar amb el tutor o el centre amb algun tipus de projecte concret. Amb el tutor que vol treballar en projectes molt específics. En el cas dels nou vinguts, atenció directa durant un temps, qüestió de llengua fins que adquireixen uns mínims.

Però hi ha algun altre programa de la Generalitat sobre això... no?

Ara últimament se està creant els TAES. El SEDEC té un grup que és el d'Incorporació tardana que és per a nens acabats d'arribar que no coneixen res. Fins ara, el que es feia era assessorament bàsicament. Ara han muntat els Tallers d'Adaptació Escolar que depèn del SEDEC. Els TAES estan fora del centre escolar. La compensatòria és des de dins del centre. Amb els TAES, el nen va fora de l'escola. Tot el que seria el horari escolar, teòricament, el faria al TAES. Però això és totalment nou d'aquest any. Depèn del SEDEC.

A compensatòria treballa directament amb els nanos o no?

Sí es continua fent atenció directa i es col·labora amb els mestres del centre. Es fan les dues tasques.

En deies que hi ha uns 70 professors dedicats a l'educació compensatòria, dels quals 13 estan a Barcelona i la resta a Girona, Tarragona i Lleida. De qui depèn?

Son comissions de serveis. No és un lloc regular.

Dins de l'organigrama del Departament de qui depeneu?

De la Subdivisió General d'Innovació Educativa (assenyala el nom de la seva cap immediata). Abans hi havia un cap de compensatòria; ara no. Hi ha un tècnic que porta els temes de compensatòria que es diu (assenyala el nom). Després estaria la Subdivisió General de Programes i després hi ha la cap dels CRPs i dels CEAPS que és la C.P. Això a nivell de Departament. Però realment depens de la Delegació. Tu ets personal de la Delegació.

A vegades, pot haver conflictes entre delegacions territorials (on s'executa el marc elaborat) i la direcció general (a on s'elabora el marc). Es a dir, a vegades, pot haver-hi criteris d'interpretació diferents.

Però tot i ser la mateixa institució?

Sí, però entre delegació i delegació poden haver-hi punts diferents del programa. I això seria fonamentalment compensatòria.

I quan dius que no hi ha programa què vols dir?

Que no està creat com a tal: que no tens unes directrius clares. De cara al principi de curs hi ha una normativa, però pot variar d'un curs a l'altre. Més o menys és similar i ambigu, dóna molt marge de maniobra, però no hi ha unes funcions. En el moment que el creem, hem de crear unes funcions, però si no estàs creat com a tal no les podem establir amb la qual cosa no hi ha uns criteris o definició com a programa. Es pot, i de fet és el que es fa, modificar sobre la marxa.

Això vol dir que els professionals deuen tenir unes directrius comunes?

Sí, però molt genèriques que surten a principi de curs.

I això no crea un marge d'incertesa professional?

La veritat és que sí. Perquè hi ha moments en que amb una eina fas unes coses, en altres casos canvies depenent del terreny... Depèn de com vagin les coses.

Vosaltres us podeu organitzar d'alguna manera, fer intercanvis de criteris o d'altre tipus entre vosaltres?

Nosaltres tenim coordinació a nivell de la Delegació. Abans, mentre hi havia la figura aquesta del cap, sí que hi havia unes reunions conjuntes cada trimestre, més o menys, a on es donaven intercanvis de parés, d'actuacions, de formes de fer, però últimament cadascú va pel seu compte. Hi ha les normes generals aquestes que surten de la Direcció General, però després cada delegació funciona pel seu compte.

I això des del 1983?

Sí, primer va començar amb atenció directa, després ha anat derivant cap a una col·laboració en projectes concrets, sempre deixant o agafant l'atenció directe en zones concretes a on hi ha molts nous vinguts (per exemple, Ciutat Vella a on hi ha un goteig permanent de nous vinguts). Sempre s'ha fet atenció directa durant un temps - teòricament, sempre és durant un temps

L'actuació com a programa hauria de ser 3 o 4 anys en un centre -però això és fictici, perquè a la Generalitat hi ha centres que es porten casi 13 o 14 anys-: la teoria és una cosa i la pràctica una altra.

Amb aquesta nova figura del TAE una de les funcions que vosaltres podíeu assumir quedaria ocupada?

Podria anar cap aquí, però no va tot. És una realitat nova, per tant no sé, comparat amb el nucli de nous vinguts... La veritat és que no ho sé.

En quant al suport a projectes, això es una cosa que també fan el centres de recursos i no només els de compensatòria, no? Quina és la vostra especificitat?

En el cas del CRP el professorat passa pel centre que és qui es dedica a la formació dels mestres de la zona i en el cas de compensatòria seria una relació de les persones: tu passes pel servei i en tot cas estàs directament amb el tutor o amb l'equip directiu o amb el cicle, es a dir, tu tens una intervenció directa en el centre, una assistència física; tu estàs físicament allà, tu ets qui vas: ningú et porta. El que sí es veritat és que poden haver solapaments de funcions, poden haver-hi de vegades amb L'EAP, amb el SEDEC altres vegades. L'EAP és qui té plena competència d'assessorament a nivell de centres. El que passa és que es podria delimitar una mica, de manera que l'EAP podria assessorar i (nosaltres) faríem més una tasca més de matxuca, sobre el terreny, amb el mestre i amb activitats concretes.

Tu quants anys portes com a professor de compensatòria?

Jo porto des del 1991. Com a mestre porto molts anys més. El problema és treballar amb nens en situació de risc de marginació social i amb nou vinguts. Els nou vinguts no forçosament han d'estar en un programa de compensatòria des de bon principi, però sí que en un futur poden esdevenir situacions susceptibles, depenent de la zona concreta. I depèn de si és un empresari de la NISSAN que ve amb el seu fill. Jo sempre he dit que no tota la migració és igual... (baixa el volum de la veu a mínims inaudibles).

Diries que la teva és una feina dura?

Sí, és una feina que no li veus el suc directe, no li veus els resultats directes. És una feina una mica de delegar: delegues al centres i el centre s'ho creu o no s'ho creu. Si tu estàs en una classe saps perfectament el nen que et segueix i el que no et segueix i si han après una sèrie de conceptes, però d'aquesta forma incideix a vegades en els mestres i depèn del grau que ells s'ho creguin o no, doncs ho faran o no ho faran. Però tampoc pots fer més coses i tampoc ho imposes i llavors en tot cas opines, suggereixes, contribueixes, col·labores; es a dir, a la pràctica pots a vegades fer això, però en el fons saps que tu poses unes hores i que ells es queden les 5 hores del dia, són ells. Bàsicament la definició de la nostra funció seria: suport als centres a on hi ha més risc de marginació social.

El suport el demanen el centres?

Sí. Teòricament, després ja veurem com sortim, la demanda és del centre via Inspecció i, aleshores, prioritza les demandes i nosaltres anem a un lloc o a un altre a fer una tasca o una altra tasca. En concret, a la Zona N. jo aquest any el que és atenció directa en aquests moments gairebé no en tinc, perquè l'únic que era nou vingut era una nena, però que ella volia estar a la classe, amb la qual cosa li vaig plantejar si podia estar amb ella a la classe. Es una nena que s'ha integrat bastant bé, el seu nivell és bastant bo, fins i tot molt més que molta gent d'aquí.

Però també els professors d'educació especial fan feina de reforç, no?

Sí els d'educació especial fan feines de reforç als centres. Els de reforç poden, a vegades, estar implicat en aquest tipus de coses i, a vegades, es poden solapar o es poden duplicar funcions. La mateixa funció ens poden trobar igualment que estem atenent a una persona que també està atesa pel grup de reforç, etc., amb la qual cosa no saps que estàs fent, perquè arriba un moment que la persona passa poc temps amb el grup d'alumnes. Es poden produir coses s'ha d'intentar evitar que passi moltes hores a reforç o que les hores de grup siguin les

menys possibles. El que passa és que no sempre s'aconsegueix.

Parlem una mica de la Zona N on tu treballes...

La comissió va sortir al 1996 del CEIP 15, arrel d'una proposta d'un mestre, probablement li va plantejar a la persona de l'EAP. I a partir d'aquí per problemes amb una mestra del CEIP 14. Llavors va ser quan es va plantejar crear una comissió de Zona, amb la intenció que cadascú tingués la seva pròpia comissió social; i després hi havia unes línies generals que estarien marcades per projectes més globals de zona, donat que la realitat és similar però no és igual. La realitat dura de la zona la tindria el CEIP 15 per un costat i el CEIP 14, per l'altra. El Ceip 15 perquè agafa la problemàtica de T.B, C.M. té més o menys una estructura urbana perquè té comerç, botigues... Sí que hi ha desatenció a l'infància en alguns casos; però no és la problemàtica de T.B a on no hi ha infraestructura urbana, la tipologia de gent que ve d'altres zones a on ha estat rebutjada o per problemes diversos, perquè li van tirar la vivenda, etc... hi ha molta vivenda d'autoconstrucció, una qüestió de marginalitat diversa: des de la marginació social per necessitats a la marginació extrema, des de molts nens en mans d'EAlA, pares drogodependents, a la presó, etc., independent de que siguin gitanos o pares. Sobretot en el cas de problemes de droga, heroïna, "hachís", etc, encara que siguin gitanos perden el contacte familiar: hi ha un trencament... Doncs aquest seria més o menys el tipus de població que no té perquè ser gitana només. Aquesta seria una realitat. El CEUIP 14 seria una altra realitat. Està totalment aïllada, l'autovia, el Turó, que separa la zona de MON que es a on es el campament de gitanos portuguesos, i després està la via per l'altre costat. Crea un bolet que està allà i no té cap mena de xarxa dins l'estructura urbana; no hi ha res: no hi ha botigues, farmàcia, forn, etc. No hi ha molts veïns. Després està la gent del campament dalt del Turó. Ve de zones molt concretes de la zona limítrofa entre Galícia i Portugal. Han intentat fer un cens. Aquest mes s'està fent una neteja. Havien fet fotografies amb les famílies per fer un cens, perquè no se sabia quanta gent hi havia, perquè el campament són caravanes. S'havia fet un projecte de netejar una mica, perquè havia llocs plens de brutícia; era com un abocador. Ara no sé com està. I es vol controlar el nombre de gent. És una realitat que el CEUIP 14 ara s'està posant al dia. Tenien fins i tot caos de noms: no se sabia qui era qui, repeticions de noms, altres noms no figuraven. Era força complicat. Aquestes són les dues escoles dures. Quan et deia lo de gitanos portuguesos, és perquè tinc els meus dubtes, ja que el gitano té consciència de gitano i aquests no la tenen, però tampoc sabria dir-te quin tipus de població és. Es dediquen a la ferralla, a les fires, toquen l'acordi al metro. Gairebé tots viuen allà, encara que hi ha tres o quatre famílies que baixen al CEIP 15. El CEIP 15 té ara mateix dos o tres famílies que abans estaven al CEIP 14. El moviment és mínim. L'Institut 18, com és únic IES de la zona de la xarxa pública, li agafa aquesta problemàtica. Després, el CEIP 17 i el CEIP 16 són una altra història. La problemàtica no és tan extrema: condicions de com porten als nens, higiene, condicions sanitàries, d'absentisme intermitent (ve dos o tres dies i falta dos). Són molt similars, més que res per la zona. No crec que hi hagi molt absentisme. Hi ha dos casos molt puntuals i localitzats que destaquen i la resta de nens tenen una assistència regular. Amb el Ceip 15 i el 14 hi ha hagut una dinàmica de poc control, en un moment determinat, amb la qual cosa això també ha permès que es pugés fer "Ancha es CaSTILLA" el que els donés la gana, I és a on està l'índex de l'absentisme molt més elevat.

La iniciativa aquesta de crear una comissió social i després elaborar

les comissions, amb les escoles i elaborar un protocol... et consta que s'hagi fet a altres zones, seguint la forma de fer del Ceip 15?

S'estan fent comissions socials. A nivell de compensatòria fa 3 o 4 anys que es fan. A nivell de Zona N, possiblement va ser un lloc a on es van consolidar. No sé si hi ha a altres parts. A mi la sensació que en dóna és que és el lloc. A la Zona N s'ha consolidat segur, perquè ha sigut una manera d'organització entre els centres d'allà, per poder aconseguir alguna cosa, com a consolidació de zona. Aquí hi havia una predisposició, suposo que per part dels serveis d'atenció primària que estaven sobrepassats per part de les escoles tant de primària com de secundària també amb problemàtica, últimament, en alguna part, en quant als llibres de text: hi havia molts nens que no tenien llibres de text. Amb la qual cosa això en el projecte de llibres si més no l'Ajuntament i Càritas, tots dos serveis, s'han implicat, han aportat fons, perquè si més no la qüestió dels llibres queda descoberta, la qual cosa és un pas endavant i, en quant a això, la Zona N, pel fet de quedar tan delimitada, permet aquest tipus de coses, cosa que l'altre part del Districte queda més difuminada. Aquí les coses van d'una altra manera: no és qüestió de col·locar-se medalles. Suposo que hi ha una sèrie de factors que han afavorit que allà es consolidés. I no només que es consolidés, sinó que hi ha una voluntat per part de l'Ajuntament que les comissions s'extenguin per tota la resta del districte. De fet, aquestes coses tenen moments d'alçada i moments que s'estanquen, que hi ha una mena de desencís; els primers moments són bastant eufòrics. Perquè es veia, amb la mancança de llibres, que es resolien coses. Després hi ha coses que s'escapen a les escoles, als serveis socials de zona, s'escapen del control perquè són difícils de resoldre..., la qual cosa ja està fora del teu abast. I es converteixen en reivindicacions, veus que les coses no van tan ràpides com fins ara. Ara estem en un moment una mica estancats. Estem fent coses. Però hi ha coses que estan contrariades, que a diferència del projecte de llibres que sí que està consolidat i funciona per pròpia inèrcia, que són altres programes que estan en una fase que no se li veu una sortida, com el funcionament del menjador.

Quins són els temes als quals no els veieu sortida? Els relacionats amb l'absentisme?

Sí això és difícil. També la relació per exemple amb el CAPIP o l'EAIA. Vull dir nens que necessiten teràpia: el CAPIP actua sempre que la família estigui disposada. L'EAIA jo crec que està sobrepassat: l'absentisme que podria anar cap a l'EAIA, no obstant deu estar a la cua dintre de les seves prioritats. Abans està el tractament psicològic que no pas una desatenció de l'escola, quan a més a més aquesta desatenció està a vegades justificada pels pares: no es que els pares passin que el nen hi vagi. Coses s'estan fent. I sí que és veritat que allà es pot fer amb la dinàmica de les comissions socials. A la Zona N segur. L'entorn ha permet també crear la comissió social de zona, en la qual hi ha coses respecte les quals tens més pes pel fet de ser una reivindicació col·lectiva. Això a Sant Cosme, a l'època en que jo estava no hi havia res d'això. En aquella època (en el 1983), no. El que sí que hi havia abans a les escoles del suburbi era una junta de suburbi: es reunien a nivell de Departament d'Educació, que ara no se si continua funcionant... Em sembla que no i, si funciona, de forma molt puntual.

Qual és el límit al que la comissió no hi arriba? Quina és la seva política respecte als temes a on no hi arriba?

La qüestió dels llibres és destinar uns diners. Però la qüestió de la

higiene és molt difícil de treballar. A vegades, el centre no disposa de dutxes. No sé sap de qui depèn: de l'Ajuntament o del Departament? Tenien una disputa. Són qüestions que indirectament estant influïnt a l'escola però que són més del problema d'un barri. És el problema del Cimal a on la llum i l'aigua l'agafen d'on poden. Allà hi ha problemes d'higiene i hi ha un tipus de malalties que reflecteixen això: el professor d'educació física va notar que hi havia nens a l'hora de corre no podien, s'ofegaven, tenien fatiga que era derivació de les condicions d'habitatge. També, el projecte de zona o de vivenda són projectes que estan fora de l'abast de l'escola. Les escoles d'allà reivindiquen, com són totes d'atenció preferent, la qüestió del desenvolupament del decret dels CAEPS. Això es una decisió política i després tècnica. El decret està però no s'ha aplica tal i com està. Aquest tipus de projectes de infraestructura urbana, a nivell de ajuntament, però seria d'aquest tipus de coses. Malgrat que nosaltres veiem les necessitats són soses que et sobrepassen. Per aquesta banda aniria.

No resulta una situació un xic dialèctica tenir aquesta realitat i alhora ets mestre de compensatòria?

Sí. El que passa és que et consoles, perquè tampoc pots anar de salvavides, com està fora del teu abast llavors penses que tot el que mínimament puguis fer doncs "bienvenido sea". Per això, la qüestió de que tots tinguessin llibres és un consol. Jo ho vaig aprofitar lo del protocol de l'absentisme, per exemple, es podria fer escola per escola, però era molt millor passar a una comissió de zona i que ningú desestimi les altres. Una altra cosa és l'aplicació a posteriori, però si més no era un fòrum apropiat per poder-ho discutir, aprovar i per poder tenir unes pautes comunes entre les escoles. Ho vaig començar a fer en una escola i després hi vaig acabar d'elaborar per presentar-lo. Et consoles amb aquestes petites cosetes. Si no, no viviria.

A secundària la realitat de l'absentisme és una altra?

Tot just ho van començar treballar l'altre dia: fan fer la proposta d'elaborar un protocol amb els objectius clars de com fer les intervencions, les actuacions, de com es passa el control, si es fan trucades qui les fa. La realitat és una altra. Així com a primària, el nen que falta a les 10 h. segur que no vindrà en tot el matí. A secundària, el nen pot estar a primera hora, no a la segona i potser que torni a la tercera hora. És molt més difícil de controlar. A més, depèn de si hi ha crèdits variables, comuns. Això són els més grans, malgrat que el 1er, 2on d'ESO seria el 7è i 8è d'EGB, la permissibilitat de les famílies era més estreta en alguns casos, en altres ja no ho era a primària per tant menys a la secundària. Però a partir de 14-15 ja és més difícil. La veritat és que és un tema que tot just l'hem començat a treballar i més bé estem aprenent que no pas altra cosa.

En quant a l'absentisme, com veus la situació?

Bé, es tracta d'una visió molt personal. A mi en dóna la sensació que a l'ensenyament hi ha una pèrdua de les pautes. També és cert que problemes a la perifèria serien normals en altres zones. El que ells veuen com a problemes es que hi ha famílies de pares amb professions liberals que estan tot el dia fora de casa i el contacte escola-família, pel tipus de vida, és molt baix. Si això passa al centre..., molt més cap a fora. Això per una banda. Per una altra banda, jo crec que la diferència que hi ha en relació a abans amb les expectatives de futur: els pares, tu estudies milloraràs socialment, podràs fer no se

que, no hauràs passar per a on he hagut passar jo, aquestes expectatives últimament no es valoren o no es donen tan clares i en algunes zones es valora l'escola com a menjador o com a pàrking. Però això es general. Tinc la sensació que l'ensenyament que es el coixí de la societat cada vegada s'està en crisi. La classe mitjana es troba desafavorida, en aquest sentit. I després hi ha tota una gent que respecte a les qüestions d'atenció o serveis d'atenció primària, suposo que perquè han passat per una època en què se'ls hi va donar tot sense demanar res a canvi, sense fer una tasca educativa, si no que demanaves no sé què i ho tenies automàticament, s'han malacostumat. En èpoques de crisi, es crea una mena de gent acostumada a viure a l'assistencialisme i pensen que perquè han de fer qualsevol cosa si igualment poden viure, és la lògica assistencialista. La basant educativa que porta tot fet social, si es valora difícilment pots aconseguir coses. També hi ha altres problemes en altres zones. A La Mina, quan jo hi era, hi havia el tio Manolo que "trapicheaba" amb or i amb tot allò amb que podia, però hi havia contenció social, el patriarca dictava que dins d'unes fronteres s'havien de respectar. Però ara ja no és tracta del "simple trapicheo", sinó d'heroïna. Aquesta és una realitat consumadora que, com d'altres, estan afectant: es trenca la jerarquia del propi clan. En altres zones, hi ha altres problemàtiques: desatenció pel tipus de vida que porten els pares, pels quals és més senzill posar al nen davant del televisor que no pas estimular-lo amb altres activitats.

Malgrat que tu no et dediquis a la secundària, com veus el tema de l'absentisme? Com s'està aplicant la reforma?

Suposo que pot augmentar l'absentisme escolar. Jo crec que a secundària abans quan el nen aprovava, ell seguia per una via. En canvi, últimament s'ha aglutinat tot, de manera que depèn de les expectatives de la família, de les expectatives del centre davant de l'alumnat, de la trajectòria anterior del centre (si és un professorat que abans estava en una escola de FP o no. Els professor de FP estan més acostumats a l'alumnat dispers, el que vol un ofici, el que està per estar-hi, etc. A diferència, el professor que abans feia exclusivament BUP aquesta realitat la desconeix completament. Suposo que hi ha moments d'adaptació, però hi ha un xoc. Les expectatives del mestre aleshores no s'adapten a la realitat i ha de fer una opció - també depèn del context del centre

-hi ha cada vegada més crèdits variables de reforç-. Suposo que el nen també ho nota d'alguna forma: nota quan fas o no un esforç i quan el tens en compte o si únicament el que fas és anar a classe i prou, amb la qual cosa pot haver-hi un cert pasotisme. Si el centre s'agafa aquest pasotisme dient "uno menos", doncs això porta a l'absentisme. Després està la qüestió familiar que és quan una família es troba al centre una concentració de problemàtiques. Això passa en determinats centres i pot comportar problemes d'ordre, disciplina i problemes indirectament d'absentisme, pel tipus d'alumnat. Si és un alumne que a la primària el que li estava ofertant el sistema educatiu no el convenç o no va molt amb els seus interessos doncs a secundària s'accentua el desinterès. A més, a secundària, hi ha menys control.

Les fugues de primària a secundària com es controlen?

El traspàs primària

secundària es controla via L'EAP.

Però per mandat institucional?

Sí, l'EAP en principi ha de fer una mena d'informe del alumnes que passen de primària a secundària.

De tots? O alguns EAP's sí i d'altres no? No sé si hi ha un criteri tan unànime com perquè tots els EAP's ho facin de tots els alumnes. En principi, seria de nanos que concretament tenen dictamen. Però hi ha un cert control d'altres via EAP. I després estan les comissions de matriculació.

Fa una consulta. L'EAP i l'escola són qui ho treballen. El tutor de 6è que és qui sap cap a on ha anat el nen, i després ja seria tasca de la nova titulació: es controla per la pre-inscripció si el nen ha formalitzat la matrícula. També es poden fer canvis d'institut (la família pot decidir fer canvi d'escola, així és un circuit difícil de complir) però, en principi, el traspàs de primària a secundària el controla el tutor de 6è i l'EAP. No sé si pot haver-hi alguna persona més del Departament que se'n encarregui.

La matriculació sí que la fan i això és fàcil de controlar, perquè de fet als instituts els interessa: han de mantenir unes ràtios perquè si no poden perdre plantilla de professors; encara que fos per una opció purament egoista, això es controla. Intentes que formalitzin la matrícula. Pot ser real, jo crec que poden estar el 90 i pico %, una altra cosa és un cop està a dintre si el nen va o no va. El problema estaria aquí i no tant en el fet de matricular-se. El control entre centres és relativament fàcil. Una altra cosa és un cop està en el centre, si assisteix o no assisteix. Aquí depèn molt del control que vulgui mantenir aquest centre. Sempre hi ha algun nen que es despista pel camí, però sí que pot ser el 100% en el traspàs.

I l'assistència de nenes gitanes que als 12 anys desapareixen... és un tòpic o una realitat?

Això és una realitat. El fet que a partir dels 12 o 13 anys (quan els hi ve la menstruació) deixen d'anar a l'escola és bastant freqüent i generalitzat. Sobretot a famílies de cultura molt arrelada (les nenes han d'arribar verges al matrimoni). És més pot haver una situació d'acceptació cultural. És difícil. No saps si lo millor és intervenir perquè pots arribar, a produir trencament o bé problemes de convivència. Es dona més en el cas de les nenes, però també en els nens, al mercadillo es comencen a guanyar la vida. La figura del mascle és molt forta. Són adults abans. Sí que pot haver-hi una conformitat, m'imagino que més a unes zones que d'altres. Parlar en general se'm fa difícil. El que sí que hi ha en algunes zones és una minva d'interès pel tipus d'alumnat que tens davant. El professorat com sap que no traurà determinades fites de segons quins alumnes, doncs ja no se les planteja, amb la qual cosa disminueixen el seu nivell professional. A aquests alumnes els demanen menys. Això passa a les zones molt marginals. La problemàtica aliena a la part instructiva és tan gran que fa que et replantegis a la baixa els teus plantejaments, les teves expectatives, respecte als que tens al davant. Hi ha una certa acceptació. Sí que hi ha unes línies o formes de fer generalitzables que poden justificar el fet que la nena de 14 anys, com és gitana, no vagi l'escola... diuen: "doncs ja se sap" Acceptació.

I aquesta associació gitana (Unió Romaní) que intervé?

Em sembla que tenen un projecte multicultural en quatre o cinc escoles, de reforç escolar, que depèn del Ministeri d'Afers Socials.

És un ajut que ve del Fons Social Europeu. El que passa és que per poder-se donar han de tenir una entitat o associació i en aquest cas és la Unió Romaní la que fa de promotora del projecte. Hi ha 4 o 5 escoles del districte implicades, fora de la zona que ens ocupa.

Hi ha alguna cosa més que vulguis assenyalar en relació al tema que ens ocupa?

Doncs no, em sembla que això és tot, he parlat força...

Molt be. Doncs moltes gràcies per la teva col·laboració.